

BĂLAN OANA – CAMELIA

MONOGRAFIA SATULUI
CHINTEȘTI – OLT
(PRIVIT DE PE MALUL OLTEȚULUI)

2020

CUPRINS

I. ARGUMENT.....	5
II. INTRODUCERE	
1. Considerații asupra geografiei localității Chintești.....	8
1.1. Așezare.....	8
1.2. Relief.....	8
1.3. Climă.....	9
1.4. Vegetație și faună.....	10
2. Considerații istorico-sociale ale regiunii.....	12
2.1. Istoricul satului.....	12
2.2. Denumirea satului.....	12
2.3. Populația.....	13
2.4. Ocupații tradiționale.....	13
2.5. Viața spirituală în Chintești.....	14
2.5.1. Portul tradițional.....	15
2.5.2. Obiceiurile tradiționale.....	16
2.6. Învățământul.....	17
3. Precizări asupra anchetei.....	18
3.1. Date asupra chestionarului.....	18
3.2. Date asupra informatorilor.....	19
4. Note.....	21
III. ONOMASTICA	
1. Onomastica, ramură a lingvisticii.....	23
2. Raporturile dintre onomastică și dialectologie.....	24
3. Antroponimia.....	24
3.1. Numele de familie.....	25
3.1.1 Nume de familie frecvente în sat.....	26
3.1.2 Nume de familie dispărute.....	26
3.1.3. Nume de familie derivate cu sufixe.....	26
3.1.3.1. prin diminutivare.....	26

3.1.3.2. prin augmentare.....	26
3.1.3.3. alte sufixe.....	26
3.1.3.4. de la toponime.....	27
3.1.3.5. de la denumirea unor ocupații.....	27
3.1.4. Nume de familie provenite de la diferiți termeni comuni.....	27
3.1.5. Nume de familie provenite de la adjective.....	27
3.1.6. Nume de familie provenite din transformarea unui prenume în nume.....	27
3.1.7. Nume de familie împrumutate din alte limbi.....	27
3.2. Numele de botez.....	27
3.2.1. Hipocoristicele și diminutivele.....	30
3.2.2. Hipocoristicele și diminutivele provenite de la prenume de bărbați.....	30
3.2.3. Hipocoristicele și diminutivele provenite de la prenume de femeie.....	31
3.3. Poreclele și supranumele.....	32
4. Zoonimia.....	35
4.1. Date privind zoonimia satului.....	35
4.2. Nume de animale.....	36
5. Toponimia localității.....	39
5.1. Toponimia, considerații generale.....	39
5.2. Raportul dintre elementul topic și apelativ.....	40
5.3. Relația dintre toponime și antroponime.....	42
5.4. Clasificarea toponimelor.....	42
5.4.1. Clasificarea semantică a toponimelor.....	42
5.4.2. Clasificarea tipologică a toponimelor.....	43
5.4.2.1. Toponime simple.....	44
5.4.2.2. Toponime derivate sau secundare.....	44
5.4.2.3. Toponime compuse.....	44
5.4.2.3.1. Substantiv în nominativ + substantiv în nominativ.....	45
5.4.2.3.2. Substantiv în nominativ + antroponim în genitiv compus....	45
5.4.2.3.3. Substantiv în nominativ + toponim în genitiv simplu.....	45
5.4.2.3.4. Substantiv în nominativ + nume comun în genitiv.....	45
5.4.2.3.5. Substantiv în nominativ + prepoziție compusă + substantiv	45
5.4.2.3.6. Substantiv în nominativ + adjectiv, fără prepoziție.....	45
5.4.2.3.7. Prepoziție + substantiv.....	45

5.5. Glosar toponimic.....	46
6. Note.....	58

IV. PARTICULARITĂȚI ALE GRAIULUI ÎN CHINTEȘTI

1. Considerații generale.....	60
2. Fonetica.....	61
2.1. Vocalismul.....	61
2.2. Consonantismul.....	62
3. Accidente fonetice.....	63
4. Morfosintaxa.....	64
4.1. Substantiv.....	64
4.2. Adjectiv.....	66
4.3. Articol.....	66
4.4. Pronume.....	67
4.5. Numeral.....	67
4.6. Verb.....	67
4.7. Adverb.....	70
4.8. Interjecție.....	71
5. Formarea cuvintelor.....	72
5.1. Derivarea cu prefixe.....	72
5.2. Derivarea cu sufixe.....	72
5.3. Compunerea.....	73
6. Lexic.....	73
7. Concluzii.....	74
8. Note.....	76
9. Glosar de termeni specifici.....	77

V. CONCLUZII.....	93
--------------------------	-----------

VI. BIBLIOGRAFIE.....	98
1. Abrevieri.....	98
2. Sigle și abrevieri.....	99
3. Bibliografie generală.....	100
VII. ANEXE.....	103

I. ARGUMENT

Satul Chintești este un sat mic, un sat care-ți oferă fascinația de care ai nevoie pentru a începe să cauți, să descoperi, ca, mai apoi, să scrii despre el. Vreau să-i ajut pe cei care nu cunosc aceste meleaguri, vreau să le arăt frumusețea acestui loc.

Oamenii din sat sunt oameni simpli, muncitori, cu nume frumoase și de aceea am ales să scriu despre ei, despre trecutul lor, să fie și ei cunoscuți.

Fiind un sat relativ mic, 175 de locuitori din totalul de 3537 de locuitori ai comunei, există riscul ca peste ani să dispară. Urmăresc să las, prin lucrarea mea, o amintire despre oamenii și locurile care au fost cândva aici.

Nu există monografiile despre acest sat, tot ceea ce se știe s-a transmis prin viu grai de la cei bătrâni la cei tineri. Ar trebui să profităm cât mai trăiesc bătrânii, ar trebui să profităm că-i mai avem printre noi cu tot cu amintirile lor și ar trebui, măcar să notăm câteva lucruri esențiale despre meleagurile în care trăim. Cu timpul, bătrânii nu vor mai fi, cei tineri vor părăsi aceste locuri, mutându-se la oraș, crezând că acesta le va asigura un trai mai bun și, astfel, micile sate, cum ar fi spre exemplu Chinteștiul, vor dispărea fără ca nimeni să-și mai amintească de ele.

În această lucrare doresc să prezint o parte din elementele de onomastică existente în sat (elemente antroponimice, zoonimice, toponimice) și spun o parte pentru că sunt convinsă că dacă altcineva ar mai face o lucrare asemănătoare ar putea descoperi alte și alte lucruri noi.

Pentru alcătuirea lucrării mă bazez pe observația la fața locului, pentru că am vrut să cunosc bine locul despre care intenționez să scriu, am vrut să cunosc toți oamenii, pe ancheta onomastică pe care am efectuat-o în sat și pe studierea amănunțită a unei bibliografii privind onomastica și graiul, atât în general, cât și cele specifice zonei Olteniei.

Sper ca această lucrare, când va fi citită de către cineva să-i ofere destulă informație privind satul Chintești și mai ales, să-l îndemne de a scrie și el, la rândul său, despre acești oameni minunați și despre aceste pământuri primitoare.

Despre numele locuitorilor din această zonă nu s-a mai scris niciodată și simt o mare mulțumire și în același timp o mare mândrie să fiu prima persoană care aduce în discuție acest subiect. Sunt conștientă că încercarea mea nu este una foarte bogată, dar reprezintă totuși un început, unul pe care mi-aș dori să-l numesc un început de bun augur. M-am simțit minunat în momentele în care „am alergat” după material și au fost momentele în care am ascultat și în același timp m-am amuzat teribil. Să afli că oamenii și-au botezat până și porcii! Acesta a fost unul dintre lucrurile care m-au amuzat cel mai mult, cum, de altfel, la fel de mult m-au amuzat și unele porecle și supranume. Cel mai surprinzător lucru legat de domeniul onomasticii mi s-a

părut faptul că, deși o persoană are un anumit prenume este strigat cu altul nou, total diferit de cel deținut (de cel oficial).

Aș dori să mă înclin în fața tuturor oamenilor din sat pentru modul în care m-au primit și aș dori să fac o plecăciune și mai mare în fața celor care mi-au răspuns la întrebări și care m-au ajutat să duc la bun sfârșit această lucrare.

Autoarea

II. INTRODUCERE

1. Considerații asupra geografiei localității Chintești;
2. Considerații istorico-sociale ale regiunii;
3. Precizări asupra anchetei.

1. Considerații asupra geografiei localității Chintești

- 1.1. Așezare;
- 1.2. Relief, hidrografie și soluri;
- 1.3. Climă;
- 1.4. Vegetație și faună.

1.1. Satul Chintești aparține, împreună cu alte 7 sate (Bechet, Belgun, Bobicești, Comănești, Govora, Leotești, Mirila) comunei Bobicești care, momentan aparține județului Olt (din 1968). Comuna Bobicești a făcut parte până în 1968 din județul Romanați, Plasa Oltețu, cu reședința la Balș.

Satul este așezat în partea de vest a județului. Dacă cinci dintre satele componente ale comunei Bobicești (Belgun, Bobicești, Comănești, Leotești, Mirila) se întind de-a lungul șoselei Mirila-Morunlav, de-a lungul malului drept al Oltețului, satele Chintești și Govora sunt dispuse pe malul stâng al Oltețului.

Satul Chintești se învecinează la nord cu satul Govora (ambele întinzându-se pe o distanță de 6,4 kilometri), la est cu satul Bobicești, la sud cu orașul Balș și la vest cu râul Olteț și comuna Oboga.

1.2. Relieful satului este format din câmpii și lunca Oltețului. Relieful nu se bucură de o structură mai bogată pentru că satul Chintești aparține județului Olt „care face parte din seria județelor cu altitudine mică și care nu depășește nicăieri 450 m.”¹

Satul dispune de numeroase terenuri fertile, de altfel culturile de porumb, de grâu, de lucernă sunt cele mai întâlnite, dar nu numai faptul că locuitorii satului muncesc pământul ajută la obținerea unei recolte bogate și îmbelșugate, ci și existența diferitelor tipuri de soluri zonale și azonale. „Geografic, solurile se împart în mai multe unități zonale și azonale, care constituie potențialul pedologic, valorificat ca bază de dezvoltare a biocenozelor și a culturilor de tot felul, în raport cu condițiile mediului înconjurător.”² În cadrul solurilor zonale întâlnim „cernoziomuri levigate (slab, mediu și puternic). Local cernoziomurile levigate au și caracter nisipos sau argilos.”³ Aceste cernoziomuri levigate cu caracter nisipos le întâlnim în *Lunca Oltețului*. Câteva

dintre satele comunei cultivă în această zonă zarzavaturi, bucurându-se că folosesc apa *Oltețului* pentru irigații. Acest lucru nu este însă valabil și pentru Chintești. În *Lunca Oltețului* se întâlnesc doar copiii care vin să se joace în apă.

„Ca și cernoziomurile, argiluvisolurile care cuprind solurile brun roșcate și brun roșcate podzolic sunt prielnice tuturor culturilor.”⁴

Oltețul, al treilea râu al județului cu „un debit mediu multianual de 12.7 m³/sec,”⁵ formează *Valea Oltețului*. Tot el, *Oltețul*, reprezintă porțiunea spre vest care leagă satul de comuna Oboga.

În cadrul satului întâlnim și două bălți: *Balta lui Chintescu* și *Balta Mare*. *Balta lui Chintescu* nu seacă niciodată, ea existând chiar și în timpul celor mai secetoase veri, în timp ce *Balta Mare* se formează numai atunci când precipitațiile atmosferice sunt abundente.

Localnicii spun că *Bălții Mari* i s-a spus astfel datorită faptului că în timpurile ploioase, aceasta se diferențiază de celelalte bălți care se formau. Așa cum îi spune și numele, *Balta Mare* avea o întindere mult mai dezvoltată.

Balta lui Chintescu se numește astfel pentru că se găsește pe locurile care au aparținut cândva acestui boier, Chintescu.

Păduri nu întâlnim în cadrul satului Chintești (există doar câteva rămășițe dintr-o veche pădure: *Plopul lui Florentin*, *Plopul lui Bădănac*), dar acesta are acces la *Zăvoiul Oltețului*, loc umbros alcătuit din arbori de esență moale (plop, anin sau arin, salcie).

1.3. Clima satului Chintești, precum și a întregului județ Olt, aparține tipului temperat-continental, mai umedă în partea de nord și mai aridă în partea de sud.

Precipitațiile atmosferice prezintă aceeași influență continentală ca și temperatura, variind între 520 mm și 528 mm/m².

„Analizate lunar, se observă că precipitațiile se caracterizează printr-o creștere substanțială în luna iulie și o scădere accentuată la începutul toamnei (sub 40mm/m²).”⁶

În cadrul vânturilor se evidențiază prezența unei „zone de interferență între partea estică a Câmpiei Române, cu vânturi dominante din est – Crivățul – și partea vestică, cu vânturi dominante din vest – Austrul.”⁷

Vara se caracterizează prin timp senin, uscat și călduros în care perioadele de secetă sunt numeroase, iar în ultimii ani din ce în ce mai multe perioade de secetă au cuprins zona acestui sat. Temperaturile din această perioadă sunt extreme și depășesc adesea 40°C.

Iarna este caracterizată prin temperaturi scăzute sub 0°C și prin apariția zăpezii. Grosimea medie a zăpezii variază între 0 și 15 cm. În ultima perioadă, din cauza încălzirii globale excesive a început să se producă și o schimbare în cadrul anotimpurilor. Spre exemplu, iernile nu mai sunt

caracterizate prin aceleași zăpezi excesive. Dacă locuitorii își amintesc că, în trecut, zăpada continua să existe și 40 de zile pe an, acum nu se mai înregistrează decât maxim 20-25 de zile pe an.

Fenomenul caracteristic al iernilor este viscolul care conduce la menținerea timpului rece și foarte rece, chiar la ger uscat.

Din cauza încălzirii globale, atât în satul Chintești, cât și în toată zona din care face parte acesta, cele patru anotimpuri au tendința de a se restrânge doar la două; mai bine spus, există anotimp cald (un amestec dintre primăvară și vară în exces) și anotimp rece (un anotimp care seamănă mai mult a toamnă, cu precipitații sub formă de ploaie foarte bogate, cu ger uscat, cu brumă și, sporadic, cu zăpadă).

1.4. Vegetația satului este cea specifică zonei de câmpie, dar întâlnim și o vegetație azonală.

Dintre speciile de arbori întâlnim: teiul (*Tilia tomentosa*), frasinul (*Frasinus excelsior*), care ne amintesc de pădurile din zona silvostepii. Ceea ce mi se pare ciudat este frecvența brazilor (*Abies alba* Mill) în sat. Deși această specie aparține zonei pădurilor de munte, bradul se dezvoltă bine și aici, dând un aspect plăcut satului.

Vegetația azonală de luncă formează așa-numitul zăvoi al Oltețului unde întâlnim specii lemnoase ca salcia (*Salix alba* L.), răchita (*Salix alba*, *Salix fragilis*, *Salix triandra*), plopul (*Populus alba*), aninul sau arinul (*Alnus glutinosa* L.), precum și specii ierboase.

Pe lângă aceste tipuri de vegetație, pe câmp, la începutul primăverii găsim ghiocei (*Galanthus nivalis*), viorele (*Viola adorata*), tămâioare (*Viola jooi*), brebenei (*Corydalis*), iarbă-mare (*Inula helenium*), urzică (*Urtica dioica*). Pe parcursul verii, până la jumătatea toamnei (până în noiembrie), întâlnim și nalba (*Althaea officinalis*), socul (*Sambucus nigra*), păpădia (*Taraxacum officinalis*), pelinul (*Artemisia absinthium*), pirul (*Agropyron repens*), tătăneasa (*Symphyntum officinale*), mușețelul (*Matricaria chamomilla*), sunătoarea (*Hypericum perforatum*), menta (*Mentha silvestris*), volbura (*Convolvulus arvensis*), troscotul (*Polygonum aviculare*), rostopasca (*Chelidonium majus*) etc.⁸

Multe dintre aceste plante erau folosite de către bătrâni ca remedii pentru anumite boli sau pentru anumite lovituri, pentru luxații, entorse etc. Medicamentele nu apăruseră încă sau bătrânii nu și le permiteau sau nu aveau încredere în modul lor de vindecare, astfel că singurul remediu îl constituiau plantele. Aceste plante sunt folosite și astăzi, iar cei care le gustă (căci, de obicei, se consumă sub formă de ceaiuri sau infuzii) spun că însănătoșesc mult mai repede și mai bine decât medicamentele.

Pe lângă aceste plante, de care locuitorii se bucură gratuit, mai sunt cultivate: grâul, porumbul, orzul, floare-soarelui, lucerna, trifoiul.

Varietatea vegetației a condus la apariția unui număr mare, diversificat de păsări și animale. Fauna cuprinde atât carnivore ca: dihorul (*Putorius putorius*), nevăstuica (*Mustella nivalis*), viezurele (*Meles meles*), numit și bursuc, dar mai ales rozătoare: popândăul (*Citellus citellus*) și hârciogul (*Cricetus cricetus*), ambele dăunătoare pentru agricultură, șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), iepurele de câmp (*Lepus europaeus*), șobolanul, precum și reptile ca: șerpi, șopârle, gușteri.

Păsările sunt și ele prezente pe aceste meleaguri. Cele mai întâlnite sunt: barza (*Ciconia alba*), bufnița (*Bubo bubo*), cioara (*Corvus frugilegus*), ciocârlia (*Melanocorypha calandra*), ciocănitoarea (*Picus viridis*), coțofana (*Pica pica*), cucul (*Cuculus canorus*), cucuveaua (*Athene noctua*), fazanul (*Phasianus colchicus*), guguștiucul (*Streptopelia decaocto*), liliacul (*Vespertilis murinus*), mierla (*Turdus merula*), prepelița (*Coturnix coturnix*), rândunica (*Hirundo rustica*).⁹

Tot în cadrul faunei, prin zăvoi, întâlnim mistrețul (*Sus scrofa attila*), lupul (*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), viezurele (*Meles meles*).

Toate acestea sunt completate de animalele și păsările domestice: rațe, găini, găște, curci, vaci, boi, măgari, pisici, câini, porci, porumbei etc.

2. Considerații istorico–sociale ale regiunii

2.1. Istoricul satului;

- 2.2. Denumirea satului;
- 2.3. Populația;
- 2.4. Ocupații tradiționale;
- 2.5. Viața spirituală în Chintești:
  - 2.5.1. Portul popular;
  - 2.5.2. Obiceiurile tradiționale;
- 2.6. Învățământul.

2.1. Satul Chintești și satul Leotești sunt cele mai vechi din acest teritoriu, ambele fiind atestate documentar prin hrisovul lui Neagoe Basarab, domn al țării Românești, care la 30 octombrie 1517, de la Curtea de Argeș „întărește voievodului Mănăstirii Govora, între altele, Chinteștii jumătate și două mori cu vad la Leotești.”¹⁰

2.2. „Numele satului Chintești din județul Romanați (astăzi județul Olt, comuna Bobicești, lângă orașul Balș) vine de la numele familiei Chintescu. Membrii săi și-au scris inițiala numelui atât cu C, cât și cu K sau chiar cu Q, dar este vorba de același neam, cu ramificații diferite.”¹¹

Oamenii mi-au spus că denumirea satului este Chintești pentru că acolo unde este acum vatra satului au avut pământurile boierii Chintescu. Acest fapt nu l-am putut demonstra documentar pentru că acte care să certifice acest lucru nu există.

Alți oameni mi-au spus că în locul satului au fost vârzăriile ce aparțineau boierilor Chintescu. Aceștia pusese răzani din Bobicești și Oboga să le păzească. Țăranii din Oboga, obogenii, trebuiau să se întoarcă în fiecare seară, chiar noapte, acasă, astfel pentru a nu mai fi nevoiți ca în fiecare noapte să plece, să traverseze zăvoiul și puntea, expunându-se astfel să fie atacați de animale, acești obogenii și-au construit, lângă vârzărie, colibe. În 1864, când s-a desfășurat reforma agrară a lui Alexandru Ioan Cuza, acești oameni care păzeau grădinile de zarzavat au fost împrăștiți, rămânându-le astfel colibe și locul pe care acestea erau construite. Mai târziu, mulți boieri au încercat să le ia oamenilor pământurile astfel dobândite, dar satul deja prinsese contur. Astfel, satul există și astăzi.

Părerile oamenilor privind apariția satului sunt oarecum diferite, cert fiind faptul că toți susțin ideea că numele acestuia provine de la numele boierului Chintescu. Existența boierului este certificată și de anumite toponime compuse care conțin acest antroponim.

Ridicați din categoria boierilor de neam la a celor cu dregători, Chinteștii au fost mari proprietari funciari de-a lungul a două secole. Numele acestora este un nume cu rezonanță pentru

că o serie de locuri din Craiova și din întreaga Oltenie se leagă de numele lor. Chipurile acestei familii pot fi admirate în biserica Sfântul Nicolae din cartierul craiovean Ungureni, lângă cimitirul cu același nume.

Urmași ai familiei Chintescu au purtat – prin descendență feminină - și alte nume, precum Gârleşteanu, Geblescu, Grigorescu, Waias. S-au înrudit cu o mare parte din lumea boierească a Olteniei de altădată. Unul dintre membrii acestei numeroase familii, Mihai Chintescu, deputat și prefect de Romanați, a fost căsătorit (și) cu Ecaterina Dobruneanu, nepoata de fiică a haiducului Iancu Jianu. Descendența celebrului personaj se intersectează cu cea a Chinteștilor.¹²

2.3. Încă din cele mai vechi timpuri pe aceste meleaguri au trăit numai români, însă de aproximativ 30 de ani s-a stabilit în sat și o familie de rromi care, astăzi s-a divizat în alte trei familii. Ca număr, populația a evoluat treptat și lent.

Populația număr acum 175 de suflete care locuiesc în 77 de clădiri.¹³

2.4. Natura a fost darnică, oferind locuitorilor acestui ținut condiții prielnice vieții: terenuri întinse pentru cultivarea plantelor, apă suficientă. „Niciunde, poate, istoria activității omului de pe aceste meleaguri nu a produs roade atât de frumoase și nu a fost ilustrată cu mai multă strălucire de civilizația rurală.”¹⁴ Condițiile geografice și climatice au favorizat de timpuriu practicarea unor ocupații importante – agricultura cu ramurile ei adiacente, pomicultura, creșterea animalelor, sporadic albinăritul – ocupații care au asigurat baza alimentației pentru oamenii din zonă.

Vechimea și continuitatea practicării agriculturii sunt atestate de aspecte străvechi de cultură materială și spirituală, de elemente care s-au menținut până acum câteva decenii, de documentele medievale care menționează vama de oi și de porci, precum și exportul diverselor produse.

Agricultura a fost practică în Chintești, inițial, pe moșiile boierului Geblescu, care nu era nici mai mult, nici mai puțin decât un ascendent al Chinteștilor. După reforma din 1864, țărani au fost împroprietăriți și astfel au început să-și lucreze pământurile, nemaifiind nevoiți să plătească dări moșierilor.

Astăzi, „munca la câmp”, cum o numesc locuitorii, este mai simplă pentru că au apărut diverse instrumente al căror unic scop este acela de a face agricultura mai ușoară (pe lângă sape, prășitoare, pluguri au apărut în sat și tot felul de mașinării precum tractorul, discul, combina, semănătoarea, motosapa etc.).

Deși rămâne principala ocupație, agricultura este practică, în general, de populația mai în vârstă, pentru că tinerii au început să plece spre orașele apropiate (Balș, Craiova, Slatina) pentru a munci în condiții mai bune și, de ce nu, pentru a câștiga mai bine.

Satul este electrificat din 1967, iar între 15 august 2005 și 15 mai 2006 a avut loc asfaltarea satului printr-un proiect de finanțare SAPARD.

Dintre ramurile agriculturii, cultura cerealelor primează în sat. Se cultivă grâu și porumb în cantități mai mari, iar ovăz, floarea-soarelui și lucernă în cantități mai reduse. În fiecare grădină a fiecărei curți a Chinteștiului, locuitorii își cultivă tot ceea ce le trebuie pentru a se hrăni: ardei, castraveți, ceapă, leuștean, pătrunjel, roșii, usturoi etc. Nici cultura pomilor fructiferi nu este mai prejos, fiecare persoană având în grădina proprie: caiși, cireși, corcoduși, gutui, meri, nuci, peri, piersici, vișini, zarzări și, sporadic, smochini.

2.5. Din punct de vedere religios, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși.

Biserica din Chintești a fost construită în 1950 cu contribuția enoriașilor, prin stăruința preotului Constantin Moștenescu. În prezent, biserica este slujită de preotul Augustin Delureanu.

În satul Chintești, ca de altfel în toate satele din județ, întâlnim o serie de cântece și jocuri populare transmise din generație în generație, de la cei mai bătrâni la cei tineri. Dintre aceste jocuri menționăm: *Ariciul*, *Brâul*, *Galaonul*, *Hora de mână*, *Perinița*, *Sârba*, *Tărășelul* etc. Jocurile apolinice (ca *Hora*) sau cele dionisiace (ca *Brâul*) arată în practica rurală o îmbinare între dansul arhaic cu trăsături probabil multimilenare și dansul cu forme noi, unele neașteptat de moderne, „...întrucât dansurile din categoria primă au momente de relaxare, pseudopauze coregrafice, în care mișcările devin potolite aproape până la extincție, iar cele din cealaltă categorie pot primi impulsuri de înviorare care să necesite un flux sporit de energie.”¹⁵ Toate acestea sunt jocuri superbe care nu fac altceva decât să demonstreze și mai mult frumusețea, voioșia și dinamismul acestor locuri. Multe dintre aceste jocuri cunosc niște reguli bine stabilite care trebuie respectate. Astăzi, ele nu mai sunt întâlnite decât la botezuri, nunți și alte petreceri. Bătrânii satului mi-au povestit că aceste jocuri reprezentau cândva locul de întâlnire și de distracție al tinerilor din acea vreme, acest lucru nemaîntâlnindu-se astăzi pentru că tinerii au cunoscut alte modalități de distracție mai frumoase, mai interesante sau poate că nu.

Bătrânii, acești păstrători ai tradiției românești, au reținut aceste jocuri și i-au învățat și pe urmași, pentru că jocurile le amintesc trăirile lor din anii tinereții.

2.5.1. Portul popular și-a pierdut din importanța pe care o avea altădată. El este îmbrăcat doar la serbări, diverse spectacole, dar acest lucru nu înseamnă că portul nu a rămas sfânt pentru locuitori. „Alături de interiorul locuinței, portul popular reprezintă unul dintre cele mai complexe aspecte ale creației populare. Prin unele piese țesute sau cusute, el aparține industriei casnice, prin piesele lucrate de meșteșugari, cojoace, haine de dimie, podoabe, aparține meșteșugurilor țărănești, prin modul în care este compus el arată starea civilă, materială și socială a purtătorului,

vârsta și evenimentele care au avut loc în viața satului. Ansamblul costumului, cromatică, ornamentele folosite sunt, de asemenea indicii ale vechimii.”¹⁶

Portul popular din această zonă se numără printre cele mai decorative porturi din Oltenia: culorile vii, tonurile predominante de roșu conferă acestei vestimentații o notă armonioasă. Femeile purtau vestitele ii cusute cu arnici sau cu râuri, apoi fusta albă din pânză, prinsă la mijloc cu bete. Peste fustă, purtau cătrînța (un fel de fuste tăiate în lateral, mai groase și caracterizate printr-o gamă vastă de motive ornamentale); capul le era acoperit de maramă. Costumul bărbătesc se distinge prin piesele bogate în ornamente: șube, cojoace, brâie, cămăși, toate având un croi aparte. Atât femeile, cât și bărbații purtau opinci cu nojițe, confecționate de cele mai multe ori în casă din pielea porcului.

Hainele de dimie au completat costumul bărbaților și al femeilor pe timp de iarnă. În același anotimp, femeile purtau pe cap broboade cu ciucuri mari. Acestea aveau formă pătrată și se pliau pe o diagonală, astfel că un colț atârna pe spate, iar celelalte două se petreceau în față, legându-se. Bărbații purtau, în schimb, călduroasele căciuli de astrahan, folosite și astăzi, doar că ele se folosesc distinct de portul popular.

Cojoacele și pieptarele păstrau în ornamentația lor motive ca: spirala, valul, vârtejul, elemente ce erau redată printr-o cromatică odihnitoare. Datorită frumuseții și eleganței lor, deveniseră aproape piese obligatorii pentru portul de sărbătoare.

Chiar dacă nu mai este purtat cu aceeași frecvență, „costumul popular este un document al continuității de viață. Ca toate fenomenele de cultură, este și el supus unei evoluții determinată de factori multipli. Legat de viața omului și însoțindu-l în toate îndeletnicirile sale, legat de datini strămoșești, corespunzător și potrivit principalelor momente ale existenței, <<costumul a crescut pe om» și «l-a creat pe om».”¹⁷

2.5.2. Obiceiurile tradiționale din Chintești fac parte din structura unitară a obiceiurilor românești, de care „se diferențiază numai ca unitate și recuzită.”¹⁸ În sistemul obiceiurilor tradiționale, obiceiurile calendaristice sau „de peste an” ocupă un loc important. Acestea sunt obiceiuri de primăvară, de vară și de iarnă.

În cadrul obiceiurilor de primăvară amintesc faptul că, de sărbătoarea *Sfântului Gheorghe*, tinerii aduc crengi de salcie pe care le leagă de stâlpii caselor, ai porților cu scopul de a ocroti familia și gospodăria. Tot primăvara, pe 1 martie, fetele tinere, nemăritate își pun la mâna stângă șnurul de la mărțișor (odinioară acesta era confecționat manual, în casă, din două bucăți de ață, roșie și albă) și îl țin toată luna pentru a fi ferite de rele. La sfârșitul lunii acest șnur este rupt de

un băiat, iar fata care l-a purtat îl ia și îl pune într-un măracine pentru ca acolo să rămână răul și ghinioanele, iar ea să fie sănătoasă și teafără tot timpul anului.

La începutul postului mare, pe ulițele satului, se aprind focuri în jurul cărora se adună tineri și bătrâni. Aici au loc „strigăturile de peste sat”, cu rol de atenționare și sancționare a unora dintre membrii satului, de anunțare a numelor fetelor nemăritate etc.

În cadrul obiceiurilor de vară întâlnim *Călușul*, „cea mai însemnată manifestare folclorică în care dansul are un rol preponderent.”¹⁹ Călușarii sunt strâns legați de sărbătoarea *Rusaliilor*, astfel oamenii nu lucrează în această zi pentru „a nu fi luați din căluș.” Pentru împiedicarea acestui lucru ei poartă la brâu pelin și usturoi în zilele Rusaliilor.

Sărbătorile de iarnă sunt cele mai îndrăgite pentru că ele oferă ocazia colindelor (Moș Crăciun, Steaua, Plugușorul, Sorcova, Moș Ajun) de a te face să te simți vesel, bucuros, de a te umple de spiritul sărbătorilor. Copiii sunt cei mai voioși pentru că ei pleacă cu colinda fiind răsplătiți cu mere, nuci, prăjiturile și, mai nou, cu bani. La Anul Nou se încerca și aflarea timpului. Femeile în vârstă puneau seara pe pervazul ferestrei 12 foi de ceapă (câte una pentru fiecare lună), pe care presărau sare. În funcție de cantitatea de apă strânsă în timpul nopții pe fiecare foaie se stabilea care luni vor fi ploioase și care secetoase.

Sărbătorile și obiceiurile sunt multe și variate. Dintre ele fac parte și ritualurile de trecere: *nașterea, nunta și înmormântarea*. Acestea și-au pierdut pe parcurs rosturile inițiale; fiind foarte vechi, obiceiurile păstrează multe elemente arhaice în desfășurarea lor.

Nașterea este ritualul de trecere care a suferit, poate cea mai importantă schimbare și anume, dispariția moașei. Datorită îmbunătățirii sistemului de sănătate, femeile nu mai sunt astăzi nevoite să nască acasă în prezența acestei moașe, femeie în vârstă ce cunoștea foarte bine acest rit.

„Tăierea moțului” este un obicei încă întâlnit în sat și se aplică doar băieților. Moțul se lasă să crească și se împletește pe vârful capului. Până la ceremonia tăierii moțului, care are loc între vârsta de un an și trei ani, nu este permisă nici măcar atingerea părului cu foarfeca. În cadrul acestei ceremonii, înainte ca nașul să-i taie moțul, copilul este pus să-și aleagă de pe o tavă un obiect și, în funcție de alegere se fac presupuneri cu privire la preferințele și aptitudinile sale viitoare. Copilul este legat apoi la ochi, ca să nu-și vadă moțul pe care îl taie nașul. Moțul este aruncat ulterior într-un lan de grâu pentru ca părul copilului să crească des și frumos.

Un alt obicei de trecere îl constituie *nunta* care începea joi seara și se termina luni seara cu o petrecere pentru rudele apropiate. Astăzi, din cele cinci zile ale nunții n-au mai rămas decât două, și anume: joia, numită și seara cocardelor (seara în care mireasa împreună cu domnișoarele

de onoare pregătesc podoabele bradului și florile nuntașilor) și sâmbăta sau duminica pentru petrecerea propriu-zisă. Se mai păstrează încă obiceiul „udatului”, „Hora bradului”, împodobirea acestuia, bărbieritul mirelui de către naș, dezvelirea miresei (adică renunțarea la voalul pe care-l poartă în favoarea baticului, fapt ce-i conferă statutul de soție, de femeie măritată; voalul este prins apoi în părul unei domnișoare), dar toate acestea se desfășoară în decursul unei singure zi. Și astăzi, desfășurarea acestui obicei se face cu fastul și strălucirea caracteristice, practicile tradiționale împletindu-se cu elementele moderne cerute de un nou mod de viață.

Ultimul obicei de trecere este *înmormântarea*. În cadrul acestei ceremonii se pregătește mortul pentru „marea trecere”: este spălat de trei persoane și îmbrăcat în haine noi, femeile poartă pe cap basmale negre, iar bărbații o panglică neagră legată de brațul stâng. Mortul rămâne în casă trei zile – trei zile pentru a putea fi privegheat și jelit de femeile din familie. A treia zi are loc înmormântarea. Când este condus pe ultimul drum, la răscruce de drumuri se aruncă bani.

Privind în ansamblu cele trei obiceiuri de trecere, obiceiul de înmormântare este cel mai conservator: este singurul care și-a păstrat atât durata inițială de desfășurare și tradițiile, cât și durerea apăsătoare.

2.6. Școala generală din Chintești s-a construit în anul 1930 cu o singură sală de clasă și o cancelarie. În prezent, nu mai funcționează, copiii învățând la Școala cu clasele I-VIII din Bobicești.

3. Precizări asupra anchetei

1.1. Date asupra chestionarului;

1.2. Date asupra informatorilor.

Lucrarea de față încearcă să fie un studiu monografic asupra graiului și a onomasticii din Chintești și a fost realizată pe baza unor anchete dialectale și de onomastică la fața locului.

3.1. Date asupra chestionarului

Ancheta s-a desfășurat în perioada 15.07.2007-15.02.2008. Pentru adunarea materialului util întocmirii acestei lucrări am folosit *Chestionarul Noului Atlas Lingvistic Român*, elaborat sub conducerea academicianului Emil Petrovici și a profesorului Boris Cazacu, membru corespondent al Academiei, de către colectivele de dialectologie din București și Cluj.²⁰

Înregistrarea materialului a fost un proces destul de diversificat și de greu. Am utilizat cele două metode folosite în ancheta dialectală, și anume metoda „transcrierii directe” și metoda „transcrierii indirecte”.

Metoda „transcrierii directe”, impresionistă este acea metodă prin care anchetatorul redă ceea ce a perceput în momentul în care informatorul i-a răspuns la întrebare. Metoda „transcrierii indirecte” este acea metodă prin care anchetatorul înregistrează faptele pe teren cu ajutorul unui reportofon și transcrie apoi acest material.

Am optat pentru utilizarea celor două metode pentru că mi se pare că într-o anchetă dialectală și de onomastică, ambele sunt importante, nu putem condamna una dintre ele în favoarea celeilalte. Fiecare dintre cele două are câte un deficit care este completat cu ajutorul celeilalte metode. Cu ajutorul „metodei indirecte” (adică metoda înregistrării) „se înregistrează toate faptele care prezintă importanță pentru interpretarea materialului (întrebare, răspuns, comentariu, ezitări, reflecții, ambianță etc.), totuși unele aspecte (mișcarea buzelor de o deosebită importanță în perceperea sunetelor slabe sau „rotunjite”, mimica informatorului) nu sunt înregistrate...”²¹

Am notat direct tot ceea ce am aflat, iar ceea ce mi s-a părut important am înregistrat cu reportofonul. Uneori, chiar și-n timp ce înregistram, notam în paralel diverse observații ale celor anchetați. Reportofonul l-am utilizat în special în momentele în care îmi trebuia pronunția cuvintelor, intonația sau accentul lor. Am folosit și un aparat de fotografiat digital pentru pozele existente la anexele lucrării.

3.2. Date asupra informatorilor

În alegere informatorilor am manifestat o grijă deosebită în ceea ce privește calitățile acestora (locul de naștere, pregătirea școlară, deplasări, familie etc.). Am ales informatori atât persoane de vârstă mijlocie, dar și mult mai bătrâne, persoane cu puțină știință de carte (având între 4 și 7 clase), dar și persoane mai instruite din acest punct de vedere. Pe lângă aceștia am anchetat și tineri în graiul cărora limba literară și-a pus mai mult accentul.

Subiecții pe care i-am anchetat sunt:

- **Bălan Aristița**, 47 de ani, are doi copii, Marius și Alina-Iuliana (doi dintre informatorii tineri), a absolvit Liceul Industrial Construcției de Mașini, numărul 1 din Balș. Momentan este casnică, dar a lucrat ca strungăriță la S.C. SMR S.A. Balș. De 27 de ani locuiește în Chintești, dar s-a născut în comuna Pielești, satul Pârșani, județul Dolj.
- **Botescu Nicolae**, 73 de ani, are trei copii: Emilia (stabilită în Balș, are doar școala generală terminată), Maria (stabilită în Balș, are și liceul terminat) și Florin (are și liceul terminat), are 7 clase primare și a urmat câteva cursuri de calificare ca lăcătuș. În prezent, este pensionar, dar a lucrat ca lăcătuș la S.C. SMR S.A. Balș. Locuiește de-o viață în Chintești.

- **Știucă Gheorghia**, 78 de ani, are trei copii: Niculina, Mariana (care locuiesc în Oboga, au doar studii medii) și Teodor (stabilit în Balș, având tot studii medii), are 7 clase primare terminate. Momentan este pensionară, s-a născut în Chintești și trăiește de când se știe aici.
- **Bălan Alina-Iuliana**, 23 de ani, a absolvit Facultatea de Litere din Craiova, specializarea Română-Franceză, în prezent fiind profesoară de limba și literatura română la Liceul Industrial Construcții de Mașini din Balș.
- **Bălan Marius**, 25 de ani, a absolvit Facultatea de Electrotehnică, specializarea Centrale Termice, iar momentan este inginer la S.C. SMR S.A. Balș.
- **Nicolae Eleonora-Roxana**, 21 de ani, este studentă în cadrul Universității de Vest din Timișoara, la Facultatea de Medicină.

Fac precizarea că numărul informatorilor este ceva mai mare, dar cei numiți au fost principalii subiecți cu care am lucrat. Majoritatea informatorilor a manifestat interes față de problemele cercetării mele dând dovadă de bunăvoință și înțelegere pe tot parcursul anchetei. Chiar și-n momentele în care nu puteau răspunde la unele întrebări, manifestau un efort deosebit în a-și aminti un anumit cuvânt sau în a face unele precizări ori completări.

4. NOTE

1. Petre V. Coteș, Veselina Urucu, *Județul Olt*, p.11;
2. Petre V. Coteș, Veselina Urucu, *op. cit.*, p.45;

3. *Agenda Consiliului Județean Olt. Elemente de monografie a județului*, p. 36 (Agenda...);
4. Agenda..., p. 36;
5. Agenda..., p. 34;
6. Agenda..., p. 35;
7. Agenda..., p. 36;
8. Cf. Maria Pop, Elisabeta Olos, *Remedii din farmacia naturii*, (denumirile plantelor sunt adunate de pe parcursul întregii cărți);
9. Petre V. Coteș, Veselina Urucu, *op. cit.*, p. 50-54;
10. Cf. documentelor aflate în Arhiva Primăriei Bobicești, județul Olt;
11. Mihai Sorin Rădulescu, *De neamul Chinteștilor* în „Ziarul de Duminică” din 17.09.2003, p. 7;
12. Mihai Sorin Rădulescu, *art. cit.*, p. 8;
13. Cf. documentelor aflate în Arhiva Primăriei Bobicești, județul Olt;
14. *Agenda Consiliului Județean Olt. Elemente de monografie a județului*, ediția a II-a, p. 69;
15. Ovidiu Bârlea, *Eseu despre dansul popular românesc*, p. 15-16;
16. *Agenda Consiliului Județean Olt. Elemente de monografie a județului*, ediția a II-a, p. 71;
17. *Județul Olt. Monografie*, Coordonatori: Maria Ghițulică, Valeriu Boteanu, Emilian Rouă, p. 194;
18. Georgeta Stoica, Ilie Rada, *Portul popular din județul Olt*, p. 86;
19. Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români*, p. 46;
20. Colectivul din București a fost format din Teofil Teaha, Valeriu Rusu și Ion Ionică, iar colectivul din Cluj din Petre Neiescu, Grigore Rusu și Ionel Stan;
21. Valeriu Rusu, *Graiul din nord-vestul Olteniei*, p. 22.

III. ONOMASTICA

1. Onomastica, ramură a lingvisticii;
2. Raporturile dintre onomastică și dialectologie;
3. Antroponimia;

4. Zoonimia;
5. Toponimia localității.

1. Onomastica, ramură a lingvisticii

Onomastica este știința care studiază numele proprii, care, la rândul lor aparțin lexicului limbii. Apartenența numelor proprii la lexicul limbii ne conduce spre ideea că onomastica intră în sfera cercetărilor și preocupărilor lingvistice. Onomastica are în componența sa antroponimia (care studiază numele de persoană), zoonimia (care studiază numele de animale) și toponimia (care studiază numele de locuri).

În privința onomasticii și apartenenței sale la o știință sau alta, mulți cercetători au emis o serie de păreri. Cei mai mulți dintre aceștia au ajuns la concluzia că onomastica este o ramură a lingvisticii pentru că studiază fenomene legate de limbă. În cadrul onomasticii putem descoperi modalități și procedee de formare a cuvintelor, procedee derivative, modalități de a numi un loc, un obiect, un om, utilizate mai mult sau mai puțin astăzi. Acest fapt demonstrează că onomastica păstrează raporturi importante cu mai toate compartimentele limbii (fonetică, morfologie, sintaxă, lexic), fiind strâns legată de gramatică, de lexicologie și, nu în ultimul rând, de dialectologie.

„O privire de ansamblu asupra onomasticii relevă importanța acestei discipline în formarea unei imagini mai precise asupra evoluției culturii materiale și spirituale din viața unui popor, onomastica putând oferi date complementare asupra diverselor aspecte din viața social-economică (agricultură, ocupații, comerț etc.), cunoștințe de natură etnografică, demografică, istorică, precum și informații asupra facturii psihice a unui grup social și chiar a unui popor.”¹ În aceste cuvinte, Ion Ionică relevă tot ceea ce este important și, mai ales, de ce este important în onomastică. Aceasta din urmă nu face altceva decât să ne ofere un punct de sprijin în căutarea originilor. Este adevărat că există, spre exemplu, o serie de apelative care nu mai sunt folosite în limba curentă sau, chiar mai mult, au dispărut, iar unele sensuri vechi dăinuiesc și astăzi, dar acest lucru nu ne împiedică să-i acordăm onomasticii locul și rolul cuvenite.

2. Raportul dintre onomastică și dialectologie

După cum am amintit și mai înainte, onomastica este strâns legată de dialectologie. Dialectologia, prin faptul că studiază variantele teritoriale ale unei limbi, urmărind fenomene care aparțin tuturor compartimentelor limbii (fonetică, morfosintaxă, lexic) susține o puternică relație cu onomastica, ce are un colorit local pronunțat.

Onomastica și dialectologia, ca ramuri ale lingvisticii, devin complementare, în sensul că unele nume proprii (atât antroponime, cât și toponime) nu pot fi explicate decât cu ajutorul unor caracteristici și construcții dialectale sau că unele „materiale de onomastică pot fi păstrătoarele unor stadii vechi ale unor fenomene fonetice sau morfosintactice din graiuri.”²

Ion Ionică studiind relațiile care se stabilesc între onomastică și dialectologie, conchide, că se poate ajunge la „cel puțin două rezultate notabile: pe de o parte, confirmarea prin onomastică a fenomenelor, evoluțiilor, tendințelor cunoscute în vorbirea obișnuită a unei zone, deci a unui anumit grai, iar pe de altă parte, conservarea în formele toponimice sau antroponimice a unor stări de limbă mai vechi, care au dispărut în graiurile actuale.”³

3. Antroponimia

3.1. Numele de familie:

3.1.1. Nume de familie frecvente în sat;

3.1.2. Nume de familie dispărute;

3.1.3. Nume de familie derivate cu sufixe:

3.1.3.1. prin diminutivare;

3.1.3.2. prin augmentare;

3.1.3.3. alte sufixe;

3.1.3.4. de la toponime;

3.1.3.5. de la denumirea unor ocupații.

3.1.4. Nume de familie provenite de la diferiți termeni comuni;

3.1.5. Nume de familie provenite de la adjective;

3.1.6. Nume de familie provenite din transformarea unui prenume în nume;

3.1.7. Nume de familie de împrumutate din alte limbi;

3.2. Numele de botez:

3.2.1. Hipocoristicele și diminutivele;

3.2.2. Hipocoristicele și diminutivele provenite de la prenume de bărbați;

3.2.3. Hipocoristicele și diminutivele provenite de la prenume de femei;

3.3. Porecle și supranume.

Studiul de antroponimie pe care-l voi propune este un studiu bazat pe propriile cercetări, în ceea ce privește modalitatea de acordare a numelor în această zonă. Acest studiu este unul foarte interesant și frumos în același timp, oferind și o imagine asupra graiului din Chintești.

Antroponimia românească s-a format și a evoluat având posibilitatea de a oferi un sistem onimic complex și bine constituit. Actualmente, formula oficială de denotație personală constă în existența a două elemente: **prenumele** (sau numele mic, numele individual, pe care îl primește fiecare om la naștere) și **numele de familie** (numele pe care îl poartă toți membrii unei familii).

„Trăind în colectivitate, oamenii au simțit dintotdeauna nevoia de a vorbi unul despre altul”, ne spune Alexandru Graur. „Cât timp cel despre care se vorbea era prezent, el putea fi desemnat într-un anumit fel și fără a avea un nume propriu-zis (prin gesturi, prin mimică etc.). Dar când cel pus în discuție era absent, era indispensabil ca el să fie diferențiat printr-un semn oarecare de ceilalți oameni, s-a ivit imediat nevoia să aibă un nume.”⁴

3.1. În cadrul antroponimiei românești întâlnim două sisteme denominative: **un sistem oficial** (reprezentat de înscrisurile oficiale întocmite de-a lungul timpului în biserică, școală) și **un sistem popular**, creat și utilizat de grupurile sociale (în sate, comune, vecinătăți etc.) pentru a individualiza o persoană sau un grup de persoane.

Sistemul oficial este cel mai simplu, având la bază formula: nume de botez + nume de familie (+ supranume, acolo unde este cazul).

Alexandru Graur adaugă că: „numele de familie, care n-au existat întotdeauna la toate comunitățile, pot fi schimbate astăzi numai cu respectarea anumitor forme legale, pe când în trecut, înlocuirea lor depindea numai de bunul plac al vorbitorilor.”⁵

Trăgând o concluzie, putem conchide că numele de familie îl integrează pe om într-o anumită familie și îl diferențiază față de membrii altor familii.

Fiind un sat mic, nici populația nu este variată, astfel și numele sunt puține, dar raportându-mă la cifrele existente voi încerca să prezint particularitățile antroponimiei din Chintești.

3.1.1. Numele de familie frecvente în sat

Numele de familie cele mai frecvente aparțin, printr-un fapt ciudat aș spune, numelor de familie noi în zonă. Numele de familie mai des întâlnite, în ordine descrescătoare, sunt: *Botescu* (13), *Tucă* (11), *Constantin* (9), *Făluță* (9), *Tănase* (8), *Uțoiu* (7), *Ciobanu* (6), *Vladu* (5).

3.1.2. Nume de familie dispărute din localitate

Cauzele acestor dispariții de nume sunt de ordin social și se datorează:

- plecării unor familii întregi și stabilirea, definitiv, în alte localități din țară;

- lipsa urmașilor;
- lipsa urmașilor pe cale bărbătească.

Exemple de nume dispărute din sat sunt: *Alexandru, Bahonea, Bădănac, Chintescu, Găloi, Geblescu, Obedeanca*. Chiar dacă nu mai există indivizi, familii care să poarte aceste nume, există câteva toponime care mai amintesc numele lor, pe care le voi aminti și discuta în cadrul subcapitolului referitor la toponimia localității.

3.1.3. Nume de familie derivate cu sufixe:

3.1.3.1. **prin diminutivare:** *Răduț, Făluță;*

3.1.3.2. **prin augmentare:** *Bădoi(u), Stănoi(u);*

3.1.3.3. **alte sufixe:**

- **-eanu:** *Delureanu;*
- **-easa:** *Preoteasa, Stănciuleasa;*
- **-escu:** *Botescu, Bărbulescu, Florescu;*
- **-oi(u):** *Ionițoiu, Uțoi(u);*

3.1.3.4. **de la toponime:** singurul din această categorie fiind numele *Delureanu;*

3.1.3.5. **de la denumirile unor ocupații:** *Călărașu, Ciobanu, Preoteasa, Rotaru.*

3.1.4. Nume de familie provenite **de la diferiți termeni comuni:** *Floarea, Știucă, Pițigoi, Florescu, Băltărețu, Botescu, Bărbulescu, Butan, Popa* (acești termeni indică nume de flori, de animale, de vânturi, de părți ale corpului etc.).

3.1.5. Nume de familie provenite **de la adjective:** *Roșu, Bălan, Lungu.*

3.1.6. Nume de familie provenite prin **transformarea unui prenume în nume:** *Constantin, Dumitru, Floarea, Grigore, Ion, Matei, Nicolae, Radu.*

3.1.7. Nume de familie **împrumutate din alte limbi**, cum ar fi: *Preda, Radu, Vladu* (< slavă); *Petcu, Stroie* (< sârbă); *Coman, Nedelcu, Toader, Zaharia* (< bulgară), *Tucă* (< poloneză).

În Chintești nu sunt înregistrate nume de familie compuse.

3.2. Cele mai vechi nume de persoană din antroponimia românească sunt prenumele, „acestea datând din epoca postdacoromană, adică din cea mai veche perioadă a istoriei limbii române. Prenume moștenite de la daci, cu părere de rău, nu s-au păstrat, după cum nu s-au transmis direct de la strămoșii antici nici un nume de familie.”⁶

Numele de botez (sau **prenumele**) îl diferențiază pe individ în cadrul familiei din care face parte.

Am aflat de la bătrâni că, în trecut, în sat, sistemul sau criteriul tradițional de acordare a numelui de botez pentru nou născut era perpetuarea prenumelui unui ascendent (de obicei, primul

născut lua prenumele tatălui). Dacă se întâmpla ca primul născut să fie fată, atunci numele tatălui trecea sub forma sa feminină: *Gheorghe—Gheorghîța; Ion—Ioana; Florea—Floarea* etc.

Ulterior, acest criteriu nu s-a mai respectat, un cuvânt greu de spus avându-l criteriul de influență religioasă. Acest criteriu a existat dintotdeauna și încă mai există. Drept dovadă că el a existat dintotdeauna, aproape toți bătrânii au prenumele dat după numele unor sfinți ca în exemplele: *Ion, Maria, Constantin, Elena, Dumitru, Nicolae, Gheorghe, Ioana, Marin, Gheorghîța, Petre, Nicolîța, Aristița* etc. Dintre acestea, Ion (Ioana) și Maria (Marin, Marian) sunt cele mai frecvente. I. A. Candrea observă că în urmă cu patru decenii, pe teritoriul Olteniei, „70% dintre bărbați se numeau Ion, iar 75% dintre femei Maria.”⁷

Cu ceva ani în urmă, un alt criteriu de acordare a prenumelor s-a impus, și anume acela al prenumelor date de către nași. Criteriul de acordare a numelor de botez de către nași este unul care nu a dispărut nici astăzi, fiind un reper important din viața unui copil.

Alexandru Graur afirmă: „Cât privește prenumele, sau numele de botez, acestea, pentru fiecare persoană în parte, sunt fixate prin voința părinților: suntem liberi să numim pe fiul nostru Ion sau Gheorghe - deci cu nume existente de mai înainte - sau, dacă cineva ar avea cheful Flir, deci cu un nume inventat special. (...) Nu avem a ține seamă în vreun fel de voința altora.”⁸ Acest fapt susținut de Alexandru Graur nu este valabil și-n cadrul zonei studiate. Aici, nașul decide ce nume va purta nou-născutul.

Un alt factor care influențează acordarea numelui de botez este moda. Ștefan Pașca spunea că „în antroponomastică joacă un rol covârșitor moda inovatoare,”⁹ pentru că încep să fie considerate „frumoase” prenumele noi, influențate de oraș, filme, care au fost date inițial fiilor și fiicelor de intelectuali, iar de aici și copiilor celorlalți săteni. Bucuria părinților în aflarea acestor prenume a fost nemăsurată și ei s-au gândit și au găsit o modalitate în a-și numi copii cu „nume frumoase.” Astfel, a apărut un sistem denominativ nou, alcătuit din două prenume, și anume: nume de familie + prenume (acordat de naș) + prenume acordat de părinți. Dintre aceste prenume, îmi permit să dau câteva exemple existente în sat: *Sorin-Manuel, Florentina-Daniela, Alina-Iuliana, Eleonora-Roxana, Lucian-Gabriel, Dumitru-Raul, Delia-Maria* etc.

Există unele cazuri sporadice când criteriul numelui de botez acordat de naș nu este luat în considerare. Am întâlnit un singur caz de genul acesta, la prenumele *Emil-Auraș*. Această persoană și-a primit prenumele după numele de botez al celor doi bunici. Am mai întâlnit un alt caz, să-l numim special, în care prenumele provenit de la naș este oarecum schimbat din cauza anumitor constrângeri. Este vorba de prenumele *Alina-Iuliana*. Respectiva persoană ar fi trebuit să se numească *Adriana-Iuliana* pentru că pe naș îl chema Adrian, dar pentru că vecina din fața

casei părinților purta același prenume și pentru ca mai târziu să nu se facă anumite confuzii între cele două persoane, părinții fetei au hotărât s-o numească Alina, *Alina-Iuliana*.

Prenumele nou-născuților sunt variate și fiecare prenume are oarecum „povestea” lui pentru că mintea omului este inventivă și ea reține tot ceea ce consideră că este frumos. Spre exemplu, prenumele meu (*Oana-Camelia*) are o poveste. Eu am primit prenumele Camelia de la naș, acesta nefiind primit de mama mea cu cine știe cât entuziasm. Când era tânără, citind ceva la istorie, mama a aflat că pe fata lui Ștefan cel Mare a chemat-o Oana, prenume care i-a plăcut foarte mult, propunându-și ca pe primul ei copil să-l cheme astfel (dacă ar fi fost vorba de un băiat, mi-a spus că i-ar fi pus prenumele Onu și tot ar fi păstrat ceva din principalul prenume).

Din epoca modernă datează prenume de natură și origine cultă, livrescă.¹⁰ Este vorba de nume de botez ca: *Octavian, Traian, Angela, Ilie, Liliana, Mihaela, Nicoleta*.

O altă modă, de dată recentă, este aceea de combinare a unui prenume de influență cultă cu unul de proveniență hagiografică, ținându-se cont, pe cât se poate de dorința nașului: *Mihai-Răzvan, Nicu-Robert, Dragoș-Dumitru, Ștefania-Iuliana, Mirabela-Maria etc.* Tendința de modernizare se observă și în acordarea, pentru nou născut, a unui prenume diminutival. Câteva exemple ar fi: *Nicolița, Lucica, Ionica, Nicușor, Gheorghîța, Sorinel, Ionel*.

Am întâlnit unele nume de botez, ce-i drept la femeile în vârstă, care mi-au atras atenția și consider că merită a fi amintite: *Aristița, Ersilia, Sofica, Tionica, Trana*. Probabil că în acea perioadă, ca și acum de altfel, erau considerate niște prenume speciale.

Pentru că în Chintești își duc existența și câteva familii de rromi, aș dori să amintesc și numele lor. În general, aceste familii acordă copiilor doar un prenume: *Octavian, Adriana, Ion, Maria*. Pe lângă aceste „prenume normale” am întâlnit și unele de tipul: *Eliodor, Marfeta, Șachira*. Acest fapt ne conduce la concluzia lui Ștefan Pașca, și anume că „țiganiii dau cele mai pompoase nume copiilor lor.”¹¹

Voi anexa în continuare o listă cu prenumele care mi s-au părut mai deosebite și foarte rar întâlnite. Pe lângă atâtea prenume de *Ion, Maria, Nicolae, Ioana, Gheorghe etc.*, aceste „prenume speciale” dau o culoare aparte categoriei nume de botez: *Alexandrina; Aristița; Ersilia; Gilda; Ianuarie; Leliana; Lucica; Roma; Sofica; Teodor; Tionica; Trana*.

3.2.1. Hipocoristicele și diminutivele

În ceea ce privește hipocoristicele și diminutivele, observ că multe dintre acestea provin de la prenume de factură religioasă, mai ales de la nume de sfinți.

Hipocoristicele și diminutivele reprezintă două noțiuni care, de foarte multe ori sunt confundate. „Este necesar totuși să fie despărțite, măcar teoretic. Diminutivele nu servesc totdeauna pentru mângâiere, ele pot exprima și alte sentimente, bunăoară disprețul. Diminutivele se formează, în primul rând de la substantive comune, pe când hipocoristicele numai de la nume de persoane. Dar deosebirea cea mai importantă rămâne cea de formație: hipocoristicele se formează prin scurtare, iar diminutivele prin lungire. La diminutive nu e suficient să apară clar sufixul, trebuie ca și tema să fie recunoscută,”¹² explică minuțios Alexandru Graur.

În următoarele rânduri voi consemna cele mai uzuale hipocoristice și diminutive ale prenumelor românești (mai ales cele de origine hagiografică), frecvente în antroponimia din Chintești. Prenumele studiate le voi nota alfabetic.

3.2.2. Hipocoristice și diminutive provenite de la prenume de bărbați:

Constantin ≡ Costică ≡ Costi;

≡ Costel ≡ Stelă;

≡ Dorel.

Dumitru ≡ Mitrică ≡ Trică;

≡ Mitruț ≡ Mitru;

≡ Titu.

Emil ≡ Miti;

≡ Milică (var. Mieilică).

Florin ≡ Florea;

≡ Florică ≡ Flori.

Gheorghe ≡ Georgel ≡ George ≡ Giorgică ≡ Gică;

≡ Giorgin;

≡ Gigi;

≡ Gâgel.

Ilie ≡ Iliuță ≡ Liuță.

Ion ≡ Ionică;

≡ Ionel ≡ Nelu.

Marin ≡ Mari;

≡ Măru;

≡ Minică.

Mihai ≡ Mihăiță;

≡ Mișu ≡ Mișică;

≡ Giani.

Nicolae ≡ Nicu ≡ Nicușor.

Petre ≡ Petrică;

≡ Titu ≡ Titel.

Radu ≡ Răducu ≡ Ducu.

Ștefan ≡ Fane ≡ Fănică.

3.2.3. Hipocoristice și diminutive provenite de la prenume de femei:

Ana ≡ Anica;

≡ Anișoara ≡ Ani;

≡ Anița.

Elena ≡ Leana ≡ Lenuța ≡ Nuța ≡ Nuți;

≡ Leanca.

Elisabeta (pronunțat adesea Elisaveta)

≡ Veta ≡ Vetuța.

Eugenia ≡ Jeni;

≡ Genica.

Florentina ≡ Flori ≡ Florica;

≡ Tina.

Gheorghita ≡ Georgeta ≡ Geta.

Ioana ≡ Ionica;

≡ Oana ≡ Onica.

Maria ≡ Mărioara;

≡ Mărcuța;

≡ Mâia.

Nicoleta (întâlnit adesea sub forma Nicolita)

≡ Nico;

≡ Niculina ≡ Culina;

≡ Mâia.

Paraschiva ≡ Chiva ≡ Chivuța.

Tudora = Titina.

Smaranda = Măndița.

Dacă teoretic, diminutivele și hipocoristicele pot fi despărțite așa cum bine ne-a demonstrat Alexandru Graur, practic, acest lucru nu este posibil pentru că de la diminutive formăm hipocoristice și de la acestea diminutive.

3.3. Porecele constituie creațiile lexicale a căror arie de circulație este restrânsă la o comunitate mai mică: un sat, mai mulți oameni care muncesc în același loc etc. Acestea apar ca o reacție a grupului social față de o caracteristică a persoanei în cauză, fie ea caracteristică fizică, morală sau comportamentală, cert fiind faptul că porecla nu trebuie să aibă numai un aport negativ. I. A. Candrea definea porecele drept cuvinte pe care poporul le creează spre „a arunca cuiva în față năravul sau cusurul ce i-l găsește: un singur cuvânt îi e de ajuns câteodată.”¹³

În momentul în care porecla este privită ca o necesitate pentru comunitatea în care funcționează, atunci ea capătă statutul de **supranume**. Acesta are rolul de a individualiza pe cineva în cadrul unei comunități sau de a face o distincție între persoanele care au același nume de familie. I. A. Candrea privește supranumele ca pe o repetiție a unei porecle pentru aceeași persoană.¹⁴

Satul Chintești este unul dintre acele sate unde supranumele s-a impus în fața numelui. Toți locuitorii se știu între ei după supranume și porecle, mai bine decât după numele de familie. În timpul anchetei pe care am întreprins-o în sat, având numele locuitorilor din registru primăriei, i-am întrebat pe câțiva sub ce nume îl cunosc pe Tucă Dumitru sau sub ce nume o cunosc pe Butan Elena. Spre surprinderea mea, înainte de a-mi răspunde, cei întrebați se gândeau ceva timp pentru că nu-și dădeau seama cine erau respectivele persoane de care îi întrebam. Atunci, am ajuns la concluzia că ei prea puțin se cunosc după numele oficiale.

Un alt aspect descoperit în cadrul anchetei, aspect pe care nu l-am mai întâlnit în niciun alt sat, este acela că unora li s-a schimbat prenumele, numele de botez. Și anume, spre exemplu *Ciocionoiu Florea* este cunoscut cu prenumele de *Gică* (care în mod normal ar proveni de la un Gheorghe, George etc.; țin să menționez că tatăl său nu se numea Gheorghe sau George).

În cele ce urmează voi încerca să fac o listă cu numele și prenumele oficiale ale câtorva persoane, în partea dreaptă trecând prenumele sub care este cunoscut și strigat:

- Bărbulescu Mihai = Giani;
- Botescu Nicolae = Florin;
- Butan Elena = Vioara;
- Delureanu Sofica = Nina;

- Florescu Tionica ≡ Ioana;
- Lia Gheorghiuța ≡ Nina;
- Popa Dumitru ≡ Nicu;
- Preoteasa Ion ≡ Florică;
- Preoteasa Maria ≡ Lilica;
- Preoteasa Marin ≡ Didică;
- Vladu Nicolae ≡ Daniel.

În urma acestei descoperiri, i-am întrebat aproape pe fiecare, în parte dacă știu cum s-a ajuns să fie strigați astfel. Singurii care au avut argumente, de altfel solide, au fost Florescu Tionica și Botescu Nicolae. Florescu Tionica mi-a spus că i s-a spus Ioana prin scurtarea prenumelui real (ceea ce poate fi adevărat pentru că prin îndepărtarea literei *t* din Tionica, rămâne Ionica ≡ Ioana).

În schimb, Botescu Nicolae știa foarte bine de unde-i provine prenumele oficial și de unde cel cu care este strigat. În ziua în care s-a născut, tatăl său care se numea Nicolae (amănunt foarte important, de altfel) de fericire că are un băiat a băut ceva alcool. În aceeași zi, acesta a trebuit să meargă să înregistreze copilul, altfel spus să-i acorde un nume. Totul a decurs bine, doar că în momentul în care a fost întrebat ce prenume îi pune copilului, Botescu Nicolae, tatăl, un pic amețit din cauza băuturii a spus că Nicolae (având impresia că este întrebat de propriu-și nume). Deși în certificatul de naștere este trecut Botescu Nicolae, părinții și apoi toți din sat i-au spus Florin pentru că, de fapt, acesta îi era numele de botez predestinat.

Acest din urmă locuitor a fost singurul dintre cei citați mai sus care știa sigur cum s-a produs schimbarea, ceilalți răspunzându-mi simplu: „așa mi s-a spus”, dar motivul nu-l știau.

Supranumele și porecelele nu ocupă un spațiu foarte vast, poate și datorită faptului că există acel sistem de a se numi persoana în cauză cu un alt prenume decât cel oficial. Ceea ce mi se pare straniu este faptul că nu li s-a dat acest prenume pentru că mai existau alții ce purtau același prenume, adică acel prenume fictiv nu reprezintă o necesitate în vederea diferențierii și individualizării fiecărei persoane, ci este un dat.

De obicei, termenii și expresiile care aparțin categoriei supranumelor aduc precizări privind:

- **filiația:** *Ionica lu Gioaie, Nelu lu Mijgoi, Mitru lu Vodă, Chibrita lu Titinel, Măria lu Marcu, Ai lu Bălan, Măru lu Stelă etc.* Termenul al doilea al acestor supranume este un prenume, un alt supranume, un nume de familie sau o poreclă.

- **apartenența:** *Ion a lu Mani, Titu lu Jancă, Gheorghe a lu Trică, Tudor a lu Puica, Florin a lu Petre a lu Marcu, Minică a lu Danciu, Dorel al Cății etc.* În acest caz, termenul al doilea este nume de familie sau un alt supranume.
- **îndeletnicirea practică:** *Fichiaș* (< fichiaș = unealtă folosită la olărit), *Tâmplaru*.
- **partea satului unde locuiește:** *Titu din Deal, Trică din Capu Satului, Măria din Vale.* Supranumele care provin din porecle fac referire la:
- **aspectul fizic:** *Șchiopu, Rusu, Oché, Surdu.*
- **trăsături morale:** *Mielu, Mielu lu Crăciun* (i s-a spus așa pentru că era timid; există în acest supranume și un paradox pentru că mielul este asociat sărbătorii Paștelui, nu Crăciunului).

Din punctul de vedere al structurii, porecele și supranumele pot fi:

- a) **simple**, formate dintr-un cuvânt matcă: *Urda, Mielu, Rusu, Oché, Carasu, Ioavă, Gioga, Fichiaș.*
- b) **compuse prin alăturare**, clasificate astfel:
  - **substantiv propriu în nominativ + substantiv propriu în nominativ:** *Maria Țârlea, Gheorghe Urezeanu, Tudor Ateni, Adrian Făsui etc.;*
  - **substantiv propriu în nominativ + substantiv propriu în genitiv:** *Ionica lu Gioaie, Nelu lu Mijgoi, Măria lu Marcu etc.;*
  - **substantiv propriu în nominativ + substantiv comun în genitiv:** *Costel al Mielii, Dorel al Cății, Tudor a lu Puica, Mitru lu Vodă etc.*

4. Zoonimia

4.1. Date privind zoonimia satului;

4.2. Nume de animale.

4.1. Denumirea animalelor domestice nu se realizează după un criteriu unitar sau bine stabilit pentru toate speciile. În privința numirii acestor viețuitoare, omul din Chintești s-a dovedit a fi încă o dată foarte inventiv.

Pentru **numele vacilor** se au în vedere:

- a) ziua sau săptămâna în care a fost fătată: *Diana* (a fost fătată duminică), *Joiána, Lunicá, Vioara* (< vineri);
- b) numele unor sărbători: *Florica* (< Florii);

c) aspectul: *Bujoara* (seamănă cu un bujor), *Steluța* (are o stea în frunte), *Bălana*, *Cornuta*;
Pe lângă aceste nume, vacile mai primesc și nume de persoane: *Luminița*, *Loredana*,
Aurica, *Doina*.

Caii sunt „botezați” cu nume ca: *Bălan*, *Roibu*, *Suru*. Cel mai adesea însă primesc nume de persoane: *Dan*, *Mișu*, *Stelă*, *Dana*.

Numele de câini sunt cele mai numeroase pentru că, în sat, o familie are cel puțin doi câini. Întâlnim nume ca: *Zuzu*, *Zoro*, *Zap*, *Cazac*, *Codiță*, *Suzi*, *Grumete*, *Lăbuță*, *Grivei*, *Leu*, *Lupu*, *Bobîță*, *Biluță*, *Pufi*, *Richi*, *Lupița*, *Vulpița*, *Zorba*, *Pichi*, *Max*, *Rochi*, *Dolar*, *Nero*, *Laica* etc. Numele de câini care au în componența lor litera *z* au fost adunate de la aceeași familie care mi-a mărturisit că toți câinii pe care i-au avut au primit nume ce-l conțineau pe *z* pentru că au aflat că aceste animale sunt foarte receptive la această literă.

Numele de pisici sunt relativ puține; pisicile au nume ca: *Florică*, *Suzi*, *Fani*, *Costică*, *Mărin* etc.

În sat există un singur **măgar**, dar noutatea constă în faptul că el beneficiază de patru nume, în funcție de persoana care îl folosește. Familia care îl deține îi spune *Puica*, celelalte trei familii care îl mai împrumută de la proprietari îl numesc *Zambila*, *Margareta* sau *Leana* (specific faptul că numele *Margareta* l-a primit de la o familie de profesori, la fel ca și numele de *Zambila*; poate de aceea, aceste două nume sunt mai elevate, mai expresive, mai frumoase).

O altă noutate specifică satului este **acordarea de nume porcilor**. Astfel, ei primesc nume ca: *Sonia*, *Hercule*, *Gelu*, *Daiana*, *Mistrețu*, *Gică*, *Rozalia* (denumit astfel pentru că are pielea roz).

Din analiza zoonimelor se observă că în cazul boilor și al vacilor, numele se dă în principiu după ziua în care sunt fătate. La cai, la câini în special și la porci mai nou, există tendința de a pune numele după ființele puternice (*Leul*, *Lupu*, *Hercule*, *Mistrețu*) și, mai ales, după nume nou apărute, răsunătoare pentru niște animale (*Sonia*, *Daiana*, *Dan*).

Pisicile nu au un nume al lor, „botezarea” lor făcându-se ironic, în derâdere, după persoanele din jur (*Florică*, *Mărin*, *Costică* etc.).

4.2. Nume de animale

a) nume de cai și iepe: *Bălan*, *Dan*, *Dana*, *Doina*, *Mișu*, *Suru*.

b) nume de câini: Biluță, Bobiță, Codiță, Cazac, Dolar, Grivei, Grumete, Hercule, Laica, Lăbuță, Leu, Lupița, Lupu, Max, Mirinda, Nero, Pepsi, Pichi, Pufi, Richi, Rochi, Vulpița, Zap, Zorba, Zoro, Zuzu.

c) nume de măgar: Leana, Margareta, Puica.

d) nume de pisici: Costică, Fani, Mărin, Suzi.

e) nume de porci: Daiana, Gică, Gelu, Mistrețu, Rozalia, Sonia,

f) nume de vaci și boi: Aurica, Bălana, Bujoara, Bujor, Cornuta, Diana, Florica, Joiana, Luminița, Lunica, Stela, Steluța, Ungureana, Vioara, Zambila.

5. Toponimia

5.1. Toponimia, considerații generale;

5.2. Raportul dintre elementul topic și apelativ;

5.3. Relația dintre toponime și antroponime;

5.4. Clasificarea toponimelor:

5.4.1. Clasificarea semantică a toponimelor;

5.4.2. Clasificarea tipologică a toponimelor:

5.4.2.1. Toponime simple;

5.4.2.2. Toponime derivate sau secundare;

5.4.2.3. Toponime compuse:

5.4.2.3.1. Substantiv în nominativ + substantiv în nominativ;

5.4.2.3.2. Substantiv în nominativ + antroponim în genitiv compus;

5.4.2.3.3. Substantiv în nominativ + toponim simplu;

5.4.2.3.4. Substantiv în nominativ + nume comun în genitiv;

5.4.2.3.5. Substantiv în nominativ + prepoziție compusă + substantiv;

5.4.2.3.6. Substantiv în nominativ + adjectiv fără prepoziție;

5.4.2.3.7. Prepoziție + substantiv (toponim, antroponim sau nume comun).

5.5. Glosar toponimic.

5.1. Prin termenul *toponimie* (împrumutat din limba franceză, unde a fost creat pe baza a două cuvinte grecești: *topos* „localitate, loc” și *onoma* „nume”) se înțelege atât totalitatea

numelor de locuri dintr-o țară sau dintr-o regiune dată, cât și ramura lingvisticii care se ocupă cu studiul originii, semnificației și evoluției numelor de locuri.¹⁵

Numele de locuri (toponimele) au fost create pentru a facilita orientarea în mediul geografic. Inițial, ele au fost nume comune, însă întrebuințate frecvent pentru a desemna diferite locuri „și-au pierdut treptat înțelesul sau funcția lor inițială, transformându-se în simple etichete, indicatoare geografice, adică în nume proprii de locuri.”¹⁶

Din punct de vedere lexical, toponimele au trei surse principale:

- a) termenii comuni (apelativele) care pot denumi forme de relief, pot denumi vegetația și fauna locului, apele, căile de comunicație etc.;
- b) antroponimele care nu fac altceva decât să amintească de moșieri sau de anumiți oameni care au construit respectivele amenajări etc.;
- c) alte toponime.

Toponimia Olteniei formează un sistem complex, care s-a constituit și care funcționează după reguli precise de ordonare. Studiarea aprofundată a toponimiei unui teritoriu trebuie să țină seama de divizarea socio-geografică a topicelor denumite.

În ceea ce privește tipurile toponimice, s-a observat că factorii cei dinamici în raport cu referenții numiți sunt: structura (simplă, derivată, compusă), specificul materialului lexical toponimizat (apelativ, antroponim, alt toponim) și sufixul folosit. Numărul, cazul, modul de articulare (enclitică sau proclitică) sunt mai puțin sensibile la influența categoriei socio-geografice a locului numit.

5.2. Elementele lexicale din vorbirea curentă, obișnuită (apelativele) au un rol important în apariția toponimelor. Toponimele (ca și antroponimele) au la origine nume comune, care, ca urmare a unei utilizări specializate, „au primit treptat trăsături individualizatoare, diferențindu-se deci de acestea din urmă.”¹⁷

Numele de locuri, chiar dacă sunt elemente ale lexicului, nu se pot confunda cu cuvintele comune corespunzătoare, deoarece ele presupun unele trăsături specifice, diferite de cele ale apelativelor, printre care funcția de desemnare este cea mai importantă. Această trăsătură specifică este mult mai evidentă la toponimele pentru care nu se poate găsi cu ușurință, iar în unele cazuri chiar deloc, apelativul de la care s-a pornit inițial.

Procesul denominației topice a avut loc într-o strânsă legătură cu viața oamenilor care au trăit într-o anumită regiune, fapt vizibil și-n limba vorbitorilor care au locuit și locuiesc neîntrerupt un teritoriu.¹⁸ Sub aceste aspecte, cunoașterea temeinică a unui grai local dintr-o zonă oarecare conferă o mare utilitate pentru interpretarea corectă a fenomenelor întâlnite.

În Oltenia, întâlnim destul de multe toponime provenite de la apelative, unele cunoscute și în prezent, altele fără circulație actuală, dar, de vreme ce apar ca nume de locuri, ele au circulat cu siguranță cândva într-o arie mai mult sau mai puțin întinsă.

Toponimele din Chintești care se referă la accidente de teren (înălțimi, adâncituri, locuri plane) se întâlnesc aici, ca și în orice altă parte a țării. Cele mai multe au la bază apelativele topice: *baltă*, *dolie*, *gâldan*, *hoagă*, *vale*, folosite în funcție toponimică fie singure, fie împreună cu diferite determinative, care aduc precizări în legătură cu dimensiunile, culoarea sau alte caracteristici ale acestora (de exemplu, *Hoaga Mare*, *Balta Mare*, *Valea Oltețului* etc.). Apelativele care stau la baza unor astfel de toponime, așa-zise topografice, referitoare la teren și la particularitățile acestuia datorate în primul rând unor factori naturali sunt termeni geografici sau cuvinte dialectale, care au circulat cândva sau mai circulă încă în graiul localnicilor.

„Numele de locuri de pe un teritoriu (în cazul de față Oltenia), de la cele mai neînsemnate până la cele mai importante, pot să se afle într-una din următoarele situații:

- 1) apelative topice (entopice) sau sintagme care prezintă un grad foarte mic de toponimizare;
- 2) apelative topice (entopice) sau sintagme cu un grad mai avansat al procesului de transformare în toponim;
- 3) toponimice propriu-zise, în care procesul toponimizării a fost încheiat, în unele cazuri cu multe veacuri în urmă.”¹⁹

În cadrul primei categorii întâlnim acele toponime alcătuite din apelativ (ori entopic) sau din apelativul respectiv însoțit de o prepoziție (*în*, *la*, *sub*) care are rolul de a-i da cuvântului comun funcție orientativă, locală sau de localizare. Exemple în acest sens ar fi: *În Crivină*, teren arabil (pe valea unui râu); *La Dolie*, lăsatură de teren; *La Vad*, loc situat pe cursul unui râu (aici, Oltețul), unde malul e mai jos și apa mai puțin adâncă, permițând trecerea prin apă de pe un mal pe altul; *În Mejdină*, granița de pământ rămasă între două locuri vecine.

Jerzy Kuritowicz arată că: „interesul lingvistic al raportului dintre numele comun și cel propriu nu începe decât în momentul când între cele două grupe de substantive concrete se stabilește o diferență formală, ca, spre exemplu, o diferență de accentuare, deosebiri în uzul articolului, particularități de flexiune.”²⁰

În procesul de toponimizare intervine deosebirea dintre conținutul semantic al celor două nume, apelativ și toponimic. Spre deosebire de apelativ, care are întotdeauna un sens bine precizat, toponimul pierde cu timpul înțelesul inițial, ajungând la un moment dat fără să mai conțină niciun sens lexical, singura funcție a lui fiind aceea de identificare a unei anumite realități

teritoriale sau, cu alte cuvinte, cea de desemnare. „Astfel, în timp ce apelativele au un sens și desemnează diferite obiecte, toponimul corespunzător, după ce a devenit nume propriu, nu va desemna decât un obiect individual determinat.”²¹

5.3. Numele proprii constituie un material lingvistic de o factură aparte. „Ca și apelativele (nume comune în care de multe ori își au originea), ele aparțin lexicului. Cu toate că și ele ne sunt transmise de abia începând cu documentele scrise, prin inscripții sau prin diverse monumente literare, vârsta lor este de obicei mai mare decât apariția acestor texte. Ele sunt, așadar, un fel de fosile lingvistice.”²²

Toponimele și antroponimele sunt strâns legate unele față de celelalte, trăsătura lor comună fiind apartenența la lexicul limbii. Legătura dintre toponime și antroponime este impusă, în primul rând de condițiile materiale ale oamenilor. Existența unei colectivități umane, fie ea redusă, restrânsă sau din contră extinsă, într-un loc anume implică, prin simpla logică a lucrurilor, denumirea nu numai a așezării înseși, dar și a lucrurilor care o înconjoară. Astfel, există nevoia de a denumi tot ceea ce ne înconjoară, pentru că un obiect, un lucru, orice nu există dacă nu este denumit în prealabil. Chiar dacă denumirile pe care le-au atribuit oamenii acelor locuri, nu și-au exercitat imediat identitatea de toponime propriu-zise, ele au devenit cu timpul, prin simplul fapt al frecvenței cu care au fost utilizate. Acest fapt s-a produs din necesitatea de a deosebi un loc de altul, adică de a le individualiza (această individualizare nereprezentând altceva decât trăsătura fundamentală a numelor proprii).

Într-un sens mai larg al cuvântului, numele de locuri sunt mai importante decât numele de persoane. Aceasta deoarece toponimele sunt relativ stabile, fiind legate de un anumit loc. Cercetările au stabilit că toponimele se păstrează deseori cu mare tenacitate, chiar și-n momentul schimbării populației, populația nouă preluând numele de la cea veche, chiar dacă de cele mai multe ori nu le înțelege semnificația.

Numele de persoane, în schimb, sunt mai mobile, circulă mai ușor, sunt relativ mai puțin legate de specificul național și, în mai mare măsură decât toponimele, supuse modei. Ele călătoresc mai ușor și se împrumută repede, chiar de la o generație la alta.

5.4. Există două tipuri de clasificare a toponimelor și anume:

5.4.1. Clasificarea semantică a toponimelor

Clasificate din punct de vedere semantic, toponimele Chintăștiului pot fi grupate în:

- toponime care definesc **adânciturile**; pentru acestea se utilizează termenii comuni: **vad, hoagă, hududoii, groapă, dolie**: **Hududoiu** lu Burete, La **Vadu** lu Bălan, La **Dolie, Hoaga** lu Bahonea;

- toponime care arată **modul în care este așezat locul față de anumite repere**, utilizându-se termenii: **cap, față, gura, sus, jos**: **Capu** Satului, Capu Grădinii, Oboga de **Sus**, Oboga de **Jos**;
- toponime care denumesc **cursuri de ape**:
  - a) **curgătoare** (numite prin apelativele: **vale, râu**): **Râul** Olteț, **Valea** Oltețului, La **Vale**;
  - b) **stătătoare** (numite prin apelativele: **balta, gâldanul, izlazul**): **Izlazu** Popii, **Balta** Mare, **Balta** lu Chintescu, **Gâldanu** lu Gioaie, **Gâldanu** lu Girică;
- unele toponime au la bază apelative care denumesc **vegetația** existentă: **Dafinii** lu Bălan, La Dafini, La **Peri**, Păru lu Bagioală, Păru lu Magher, **Leasa** lu Girică, Leasa lu Gioaie, Leasa lu Petrică a lu Surdu, **Plopii** lu Bădănac, Plopii lu Florentin etc.;
- toponime ce amintesc de **acțiuni de defrișare**: În **Trupini**;
- un număr de toponime este dat și de **îndeletnicirile localnicilor**: La **Grajd**, La **Grădini**, **Via** lu Pipi;
- toponimele sunt redată și cu ajutorul cuvintelor ce indică **delimitări ale proprietății agricole**: La **Hotar**, **La Geblescu**, **La Magher**, **La Obdeanca**, În **Crivină**, În **Mejdină**;
- toponime care se referă la anumite **aspecte ale vieții social-istorice**: Fântâna de la **Biserică**, Fântâna de la **Școală**;
- toponime care se referă la diferite **căi de comunicație**: **Drumu** Cimitirului, **Drumu** Punții, **Drumu** lu Bălan, **Drumu** spre Balș, **Strada** principală;
- unele toponime se referă la diferite **construcții sau amenajări** (se utilizează apelativele: **podul, puntea, fântâna, roata**): **Podu** lu Burete, **Podu** lu Bahonea, **Puntea** Oltețului, La **Roata** lu Vladu, **Roata** lu Mielache a lu Bălan, **Fântâna** lu Vladu, Fântâna lu Ciocionoiu, Fântâna lu Gâgel etc.;
- apelativul **zăvoiul** constituie și el un element foarte important în denumirea toponimelor acestui sat: **Zăvoiul** Oltețului, **Zăvoi**, **Zăvoiu** lu Bădănac, **Zăvoiul** lu Mongea, **Zăvoiu** lu Toma;
- în această clasificare se includ și numele de locuri provenite **de la antroponime** pe care le voi discuta în cadrul clasificării tipologice a toponimelor.

5.4.2. Clasificarea tipologică a toponimelor

În urma clasificării tipologice a toponimelor, notăm faptul că există trei categorii de toponime și anume, toponime simple, toponime derivate sau secundare și toponime compuse.

5.4.2.1. **Toponimele simple** sunt acele toponime formate dintr-un singur cuvânt-etimon, fără a avea în alcătuirea sa sufixe sau prefixe. Aceste toponime mai sunt numite și **toponime primare**.²³ În această categorie avem două exemple: *Crivină* și *Zăvoi*.

5.4.2.2. **Toponimele derivate sau secundare**

Cea mai importantă modalitate de formare a toponimelor este derivarea cu sufixe. Sufixele toponimice ajută la formarea unor cuvinte noi având valori gramaticale și semantice. Aceste toponime sunt numite și **secundare**, deoarece ele se formează de la un element primar, prin derivare.

În această categorie notăm existența a două toponime: *Olteț* și *Chintești* (chiar numele satului studiat). În ambele exemple, elementul lexical este un nume propriu (un toponim și un antroponim).

Toponimul Olteț este format de la elementul lexical (hidronimul) Olt, căruia i s-a adăugat sufixul diminutival *-eț*.

Toponimul Chintești este format de la elementul lexical primar (antroponimul Chintescu (care probabil <Chintea)), căruia i s-a adăugat sufixul *-ești*. Sufixul *-ești* reprezintă pluralul lui *-escu*, care provine de la *-esc*. „Cu funcție toponimică, *-esc* este menționat documentar din secolul al XIII-lea și se întâlnește frecvent începând din secolul al XV-lea.”²⁴ Prin urmare, sufixul este unul dintre cele mai vechi și mai productive sufixe din toponimia românească.

5.4.2.3. **Toponimele compuse**

Toponimele compuse sunt acele toponime „alcătuite din două sau mai multe componente (teme sau cuvinte întregi), care exprimă o noțiune nouă, diferită de cea redată de elementele lor componente.”²⁵

Clasificarea toponimelor compuse se stabilește pe baza a trei criterii: criteriul semantic, criteriul morfologic și criteriul sintactic. Criteriul semantic oferă posibilitatea de a percepe sensul unic al toponimului compus, determinând astfel și legăturile existente între sensurile elementelor care-l compun. În principiu, primul termen al unui toponim compus denumește obiectul, celălalt (sau ceilalți doi, trei) aducând completări asupra primului. Celălalt (sau ceilalți) termen (termeni) arată o însușire (*Balta Mare*, *Hoaga Mare*) sau apartenența locală (*Bazinul Ocolului*, *Capul Satului*, *Capul Grădinii*) sau personală (*Balta lui Chintescu*, *Fântâna lui Gâgel*).

Criteriul morfologic distinge părțile de vorbire ce intră în componența toponimelor compuse. Pe baza acestui criteriu morfologic, toponimele compuse, culese din Chintești, se pot grupa în mai multe categorii.

5.4.2.3.1. **Substantiv în nominativ + substantiv în nominativ:** *Balta Mare, Hoaga Mare.*

5.4.2.3.2. **Substantiv în nominativ + antroponim în genitiv compus:** *Roata lu Mielache a lu Bălan, Plopii lu Florentin, Leasa lu Rică a lu Ionițoiu, Fântâna lu Radu Găloi, Fântâna lu Vladu, Fântâna lu Gâgel, Fântâna lu Bădănac, Gâldanul lu Gioaie, Gâldanul lu Girică, Zăvoiu lu Mongea, Zăvoiu lu Toma etc.*

5.4.2.3.3. **Substantiv în nominativ + toponim în genitiv simplu:** *Drumu Bobiceștiului (= Drumul către Bobicești), Drumu Balșului, Puntea Oltețului, Valea Oltețului etc.*

5.4.2.3.4. **Substantiv în nominativ + nume comun în genitiv:** *Balta Cimitirului, Bazinu Ocolului, Capu Grădinii, Capu Satului, Drumu Cimitirului, Drumu Punții.*

În cazul toponimelor compuse din ultimele trei categorii (care alcătuiesc împreună tipul **substantiv în nominativ + substantiv în genitiv**), cel de-al doilea termen poate exprima:

- posesia: *Balta Cimitirului, Izlazu Popii, Fântâna lu Vladu etc.;*
- poziția geografică: *Capu Grădinii, Capu Satului;*
- direcția: *Drumu Cimitirului, Drumu Punții.*

5.4.2.3.5. **Substantiv în nominativ + prepoziție compusă + substantiv:** *Fântâna de la Școală, Fântâna de la Biserică.*

5.4.2.3.6. **Substantiv în nominativ + adjectiv, fără prepoziție:** *Balta Mare, Hoaga Mare;* în acest tip de construcție, adjectivul arată dimensiunea.

5.4.2.3.7. **Prepoziție + substantiv** (toponim, antroponim sau nume comun). Prepoziția foarte întrebuițată este *la* (aceasta indică locul): *La Bahonea, La Canal, La Chintescu, La Dașini, La Deal, La Dolie, La Florică lu Belă, La Grădini, La Hotar, La Magher, La Mișică, La Peri, La Obedeanca, La Vadu lu Bălan, La Vadu Punții, La Roata lu Vladu etc.*

Pe lângă prepoziția *la*, întâlnim și prepoziția *în*, aceasta din urmă nefiind la fel de productivă ca prima: *În Mejdină, În Crivină, În Trupini.* Acestor prepoziții li se mai adaugă și prepoziția *sub* (= în mijlocul), singurul exemplu fiind *Sub Sat* (toponim ce are sensul de: în mijlocul satului).

În continuare voi prezenta glosarul toponimic, încercând, pe cât posibil, ca la fiecare toponim să menționez cum s-a format, unde este situat, ce sens are astăzi, dacă mai există sau nu (un bun exemplu în acest sens este toponimul *Păru lu Bagioală*: deși acest păru a dispărut de ani buni, oamenii au încetat de a-l mai privi ca pe un nume comun, dându-i statutul de nume propriu. Astfel, chiar și după non-existența lui, *Păru lu Bagioală* rămâne un punct de reper important în cadrul comunității).

5.5. Glosar toponimic

B.

Balta Cimitirului – baltă situată în preajma cimitirului (de aici îi provine numele). Este un toponim compus din:

- *Balta* < apelativul *balta* „zonă de luncă inundabilă, cu locuri în care stagnează apa” (< (probabil) sl. blato și cf. alb. baltë);
- *Cimitirului* < apelativul *cimitir* „teren (îngrădit) unde se îngroapă morții” (< ngr. kimitrion, it. cimitero), formă de genitiv singular.

Balta lui [lu] Chintescu – teren mlăștinos, situat între Bobicești și Chintești. Este un toponim compus din:

- apelativul *balta* < apelativul *balta*;
- antroponimul *Chintescu* (< *Chintea* + sufixul *-escu*), formă de genitiv singular.

Balta Mare – teren arabil, destul de lăsat față de restul terenului în care, în urma precipitațiilor se strânge apa, formându-se o baltă. Este un toponim compus din:

- *Balta* < apelativul *balta*;
- adjectivul *mare* (cuvânt autohton).

Bazinul [Bazin] Ocolului – bazin destul de adânc, construit special pentru irigații. Este un toponim compus din:

- *Bazinul* < apelativul *bazin* „rezervor deschis, de mari dimensiuni, construit din metal, din piatră, din ciment etc., utilizat pentru colectarea unui lichid în vederea desfășurării unei operațiuni tehnice” (< fr. bassin);
- *Ocolului* < apelativul *ocol* „unitate silvică administrativă, împărțită pe brigăzi și cantoane, prin care se organizează și se execută lucrările de cultură, de refacere, de protecție și de pază a pădurilor” (< bg., rus. okol), formă de genitiv singular.

C.

Capul [Capu] Grădinii – teren cultivat; elementul topic *Capul* arată, de obicei, capătul (mai apropiat sau mai îndepărtat) al unui loc, pe orizontală. Aici, indică marginea îndepărtată a locului. Este un toponim compus din:

- *Capul [Capu]* < apelativul *cap* „marginea (aici, îndepărtată) unui teren” (lat. caput);
- *Grădinii* < apelativul *grădina* „întindere de teren arabil, cultivată cu legume, flori sau pomi în vederea obținerii unor produse” (bg., scr. gradina), formă de genitiv singular.

Capul [Capu] Satului – extremitatea sudică sau nordică a localității; privit ca extremitate sudică, toponimul indică ieșirea spre *Fântâna lui [lu] Vladu*, iar privit ca extremitate nordică se iese spre *Terenul [Terenu] de fotbal*. Este un toponim compus din:

- *Capul [Capu]* (= extremitate) < apelativul *cap*;
- *Satului* < apelativul *sat* „așezare rurală” (lat. *fossatum*), formă de genitiv singular.

D.

Dafinii lui [lu] Bălan – loc situat la *Olteț* sau în vale la *Olteț* unde există mulți dafini care aparțin lui Bălan. Este un toponim compus din:

- *Dafinii* < apelativul *dafin*, termen care în această zonă nu este folosit cu sensul de „mic arbore cu frunze persistente și lucioase (< scr. *dafina*)”, ci cu sensul de *salcâm* „arbore melifer din familia leguminoaselor, cu ramuri prevăzute cu spini, cu frunze compuse, cu flori albe cu miros caracteristic plăcut dispuse în ciorchine, cu lemnul tare și rezistent la umezeală” (< tc. *salkim*);
- antroponimul *Bălan*, formă de genitiv singular.

Dafinii lui [lu] Vodă – situați în mijlocul satului și îi putem întâlni în două locuri. Sunt așezați până-n fostul mal al *Oltețului*, astăzi *Zăvoiu*l *Oltețului*. Acești dafini au aparținut domnitorului, căruia i se spunea *vodă*. Este un toponim compus din:

- *Dafinii* < apelativul *dăfin* (= *salcâm*);
- antroponimul *Vodă* < apelativul *vodă* „titlu dat domnitorilor țărilor românești, adăugat de obicei după numele lor; domnitor” (< sl. [voje]voda), formă de genitiv singular.

Drumul [Drumu] Bobiceștiului – drum asfaltat care face legătura între satul *Chintești* și satul *Bobicești*. Este un toponim compus din:

- *Drumul [Drumu]* < apelativul *drum* „cale de comunicație terestră alcătuită dintr-o bandă îngustă și continuă de teren asfaltat ” utilizată pentru circulația oamenilor, animalelor, vehiculelor (< sl. *drum* și cf. bg., scr. *drum*);
- toponimul *Bobiceștiului*, formă de genitiv singular.

Drumul [Drumu] Cimitirului – drum de hotar neasfaltat, nepietruit care duce la cimitir. Este un toponim compus din:

- *Drumul [Drumu]* < apelativul *drum*;
- *Cimitirului* < apelativul *cimitir*, formă de genitiv singular.

Drumul [Drumu] lui [lu] Bălân (var. Bălănel) – cale ce asigură legătura între *Dafinii lui [lu] Bălan* și *Bobicești*. Este un toponim compus din:

- *Drumul [Drumu]* < apelativul *drum*;

- antroponimul *Bălan* (var. *Bălănel*), formă de genitiv singular.

Drumul [Drumu] Pânții – drum de hotar ce duce spre punte, drum situat spre vestul satului. Este un toponim compus din:

- *Drumul [Drumu]* < apelativul *drum*;
- *Pânții* < apelativul *punte* „pod îngust (format din scânduri) așezat peste *Olteț*, care poate fi trecut numai cu piciorul” (< lat. *poas*, -ntis), formă de genitiv singular.

Drumul [Drumu] spre Balș – drum asfaltat care face legătura dintre satul *Chintești* și orașul *Balș*. Este un toponim compus din:

- *Drumul [Drumu]* < apelativul *drum*;
- prepoziția *spre* (care indică direcția);
- toponimul *Balș*.

F.

Fântâna de la Biserică – fântână aflată în capătul uliței care duce spre biserică. Contrar numelui, fântâna nu este amplasată lângă biserică. Fântâna a fost construită pentru a deservi atât localnicilor, cât și animalelor. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *biserica* „izvor amenajat într-o groapă cu pereții căptușiți cu lemn sau piatră” (< lat. *fontana*);
- *de la*, prepoziție compusă;
- *Biserică* < apelativul *biserica* „clădire destinată celebrării unui cult creștin” (lat. *basilica*).

Fântâna de la Școală – este aceeași cu *Fântâna de la Biserică*, se găsește undeva în mijlocul satului. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- *de la*, prepoziție compusă;
- *Școală* < apelativul *școala* „instituție de învățământ public, unde se predau elementele de bază ale principalelor discipline” (< bg., scr., rus. *škola*, pol. *skola*).

Fântâna lui [lu] Bădănac – situată în mijlocul satului, în prima curbă când se intră în sat dinspre Bobicești. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- antroponimul *Bădănac*, formă de genitiv singular.

Fântâna lui [lu] Bălan – se află în câmpul dintre satul *Chintești* și satul *Govora*, fiind construită pe proprietate lui Bălan. Până mai acum câțiva ani la această fântână era pus un tablou cu o poezie dedicată celor care se opreau să bea apă. Acest lucru mi l-a spus Bălan Alina-Iuliana (amintindu-și doar prima strofă), dar ea nu știa dacă această poezie a fost scrisă de un locuitor al

Chinteștiului sau de altcineva, cert este că existența poeziei mi-a fost confirmată și de alți chinteșteni. Poezia se numea *Călătorule oprește...*, iar prima strofă a ei spunea:

„Călătorule oprește, bea apă, te răcorește,

Mai stai și mai ai răbdare,

Că viața e trecătoare

Nimeni nu știe când moare.”

Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- antroponimul *Bălan*, formă de genitiv singular.

Fântâna lui [lu] Ciocionoiu – fântână situată în sat, peste drum de fosta Cooperativă Agricolă. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- antroponimul *Ciocionoiu*, formă de genitiv singular.

Fântâna lui [lu] Gâgél – este situată în sat, în dreptul gospodăriei lui Gâgel. Inițial, această fântână a fost îngrădită în cadrul proprietății acestuia, dar acum este lăsată publică. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- antroponimul *Gâgel*, formă de genitiv singular.

Fântâna lui [lu] Radu Găloi – este situată în sat, în dreptul gospodăriei lui Radu Găloi. Inițial fântâna a aparținut proprietății acestuia, dar astăzi ea este lăsată publică. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- *Radu Găloi*, antroponim compus în genitiv singular.

Fântâna lui [lu] Vladu – situată chiar la intrarea în sat, dinspre *Bobicești*. Este un toponim compus din:

- *Fântâna* < apelativul *fântâna*;
- antroponimul *Vladu*, formă de genitiv singular.

G.

Gâldânu [Gâldanu] lui [lu] Gioaie – gropan cu apă situat aproape de *Balta Cimitirului*, pe proprietatea lui Gioaie. Este un toponim compus din:

- *Gâldanu* [*Gâldanu*] < apelativul *gâldan* „groapă plină cu apă și mâl”;
- antroponimul *Gioaie*; formă de genitiv singular.

Gâldanul [Gâldanu] lui [lu] Girică – situat în capătul grădinii lui Gioaie. Este un toponim compus din:

- *Gâldanul [Gâldanu]* < apelativul *gâldan*;
- antroponimul *Gioaie*, formă de genitiv singular.

H.

Hoaga lui [lu] Bahónea – loc situat pe câmpul dintre *Bobicești* și *Chintești*, pe proprietatea lui Bahonea. Este un toponim compus din:

- *Hoaga* < apelativul *hoaga* „loc adânc cu două maluri pe unde curge apa, iar pe pereții malurilor cresc arbori diverși”;
- antroponimul *Bahonea*, formă de genitiv singular.

Hoaga Mare – situată aproape de *Hoaga lui [lu] Bahonea*, având dimensiuni mai mari față de aceasta din urmă. Este un toponim compus din:

- *Hoaga* < apelativul *hoaga*;
- adjectivul *mare* (cuvânt autohton).

Hotarul lui [lu] Gevléscu [Geblescu] – delimitare a proprietății agricole aparținând lui Gevlescu. Este un toponim compus din:

- *Hotarul* < apelativul *hotar* „linie de demarcație care desparte o proprietate de alta sau o așezare de alta” (< magh. hátar);
- antroponimul *Gevlescu [Geblescu]*; formă de genitiv singular.

I.

Izlazul [Izlazu] Pópii – se găsește dincolo de *Balta Cimitirului*, chiar lângă cimitir. Acesta era situat pe pământul donat pentru biserică și de aici i s-a spus al popii. Este un toponim compus din:

- *Izlazul [Izlazu]* < apelativul *izlaz* „loc sau câmp nelucrat pe care crește iarba, folosit ca pășune; imaș, pășune [var.: isláz s.n.]” (< bg. izlaz);
- *Popii* < apelativul *popa* „preot” (pol. popū), formă de genitiv singular.

Î.

În Crivină – teren arabil situat la sudul satului. După apelativul *crivină*, denumire dată unei porțiuni de pământ, „loc cultivat” (< bg. kpubuna crivina).

În Mejdínă – graniță de pământ rămasă între diverse proprietăți vecine. După apelativul *mejdínă* „hat, răzor, hotar (între două ogoare, proprietăți); mejdă” (< bg. meždina).

În Trupíni – porțiune de zăvoi unde există mai multe rădăcini după tăierea copacilor. După apelativul *trupina* „bucată de lemn rămasă după tăierea unui copac”.

L.

La Bahónea – proprietate agricolă aparținând lui Bahonea, situată în câmpul dinspre *Bobicești*. După antroponimul Bahonea.

La Chintéscu – teren agricol aparținând lui Chintescu, fost moșier în sat (țin să menționez că astăzi, Chintescu, proprietarul acestor locuri nu mai trăiește și nu mai are nici descendenți; chiar dacă acest nume a dispărut din sat, locul a rămas cu denumirea veche). După antroponimul *Chintescu* (< Chintea).

La Dafini – zăvoi situat în dreptul *Drumului lui [lu] Bălan* (var. *Bălănel*). După apelativul *dașin* (sinonim cu *salcâm*).

La Dólie – vale adâncă situată pe câmpul dintre satul *Leotești* și satul *Chintești*. După apelativul *dolie* „loc în care un râu curge încet, lin” (< sl. *dolé*).

La Florică lui [lu] Bělă – teren arabil aparținând lui Florică a lui Belă. După antroponimul (supranumele) compus *Florică lui [lu] Belă*.

La Gevléscu – proprietate agricolă situată în nord-estul satului care a aparținut boierului Gevlescu. Astăzi acest teren este în proprietatea altei persoane, dar tot sub acest nume este cunoscut. După antroponimul *Gevlescu*.

La Hotar – arată delimitarea proprietății agricole. Acest toponim este întâlnit de foarte multe ori, de fiecare dată când se vorbește de o porțiune de pământ care desparte două sau mai multe terenuri arabile aparținând unor proprietari bine stabiliți. După apelativul *hotar*.

La Magher – delimitare a proprietății agricole aparținând lui Măgher, teren arabil situat în câmpul dinspre *Bobicești*. După antroponimul *Măgher*.

La Mișică – utilizat mai ales pentru a denumi ulița care se găsește lângă gospodăria lui Mișică. După antroponimul *Mișică*.

La Obedeânca – proprietate agricolă situată în *Capul [Capu] Satului*, între sat și Zăvoi. După antroponimul *Obedeanca* („soția lui Obedeanu”, fost moșier în sat).

La Roata lui [lu] Vladu – era un mijloc construit pentru udarea zarzavaturilor, era o groapă adâncă săpată de om, deasupra fiind montată o roată mare pusă în mișcare cu ajutorul animalelor. Prin învârtirea roții era scoasă apa cu ajutorul unor găleți și erau udate grădinile de zarzavat. Vladu era proprietarul acestei roți. Această roată nu mai există, dar în locul ei s-a construit o fântână numită: *Fântâna lui [lu] Vladu* (nume dat, poate, sub influența roții). Este un toponim compus din:

- *Roata* < apelativul *roata* „nume dat unor obiecte asemănătoare cu roata având diverse întrebuințări” (lat. *rota*);
- antroponimul *Vladu*, formă de genitiv singular.

La Terénul [Terenu] de fótbal – este un toponim recent; loc unde se joacă fotbal, fiind punctul prin care se iese din sat, spre satul *Govora*. Este un toponim compus din:

- *Terenu* [*Terenu*] < apelativul *teren* „spațiu special amenajat într-un anumit scop” (< fr. *terrain*);
- prepoziția simplă *de*;
- *Fotbal* < apelativul *fotbal* „joc sportiv cu mingea între două echipe de câte 11 jucători, fiecare dintre jucători căutând să introducă mingea în poarta celeilalte echipe, lovind-o cu piciorul sau cu oricare altă parte a corpului, în afară de mâini” (< engl., fr. *football*).

La Vad – loc situat pe râul *Olteț* unde apa era mică și se putea trece cu carele. Cuprinde mai multe subdiviziuni, în funcție de proprietarii pământurilor și de împrejurimi: *Vadul [Vadu] lui [lu] Bălan*, *Vadul [Vadu] Púnții*. După apelativul *vad* „loc situat pe cursul unui râu, unde malul este și apa mai puțin adâncă, permițând trecerea de pe un mal pe altul” (lat. *vadum*).

La Vadul [Vadu] lui [lu] Bălan – loc situat lângă *Olteț* ce aparține lui Bălan. Este un toponim compus din:

- *Vadul [Vadu]* < apelativul *vad*;
- antroponimul *Bălan*, formă de genitiv singular.

La Vadul [Vadu] Púnții – loc situat pe *Olteț* în apropierea punții. Este un toponim compus din:

- *Vadul [Vadu]* < apelativul *vad*;
- *Púnții* < apelativul *punte*, formă de genitiv singular.

Leăsa lui [lu] Gioaie – se află situată lângă *Gâldanul [Gâldanu] lui [lu] Gioaie* și reprezintă o concentrare de porumbari, arbori încâlciți, nepermițând pătrunderea printre ei pentru că te poți răni întâlneți pe proprietatea lui Gioaie. Este un toponim compus din:

- *Leasa* < apelativul *leasa* „desiș mare într-o pădure” (< sl. *lěsŭ*);

antroponimul *Gioaie*, formă de genitiv singular.

Leasa lui [lu] Girică – desiș situat pe proprietatea lui Girică. Este un toponim compus din:

- *Leasa* < apelativul *leasa*;
- antroponimul *Girică*, formă de genitiv singular.

Leasa lui [lu] Petrică a lui [lu] Súrdu – concentrare de porumbari și arbori încâlciți pe proprietatea lui *Petrică a lui [lu] Surdu*. Este un toponim compus din:

- *Leasa* < apelativul *leasa*;
- *Petrică a lui [lu] Surdu*, antroponim (supranume) compus în genitiv singular.

Leasa lui [lu] Rică a lui [lu] Ionițoiu – desigur mare în zăvoi pe pământul aparținând lui *Rică a lui [lu] Ionițoiu*. Este un toponim compus din:

- *Leasa* < apelativul *leasa*;
- *Rică a lui [lu] Ionițoiu*, antroponim (supranume) compus în genitiv singular.

Livada lui [lu] Vódă – fânețe și salcâmi care au aparținut domniei. Este un toponim compus din:

- *Livada* < apelativul *livada* „suprafață de teren plantată cu pomi fructiferi” (bg. livada, ucr. levada);
- antroponimul *Vodă* < apelativul *vodă*, formă de genitiv singular.

O.

Oltéț – constituie granița de vest a satului, făcând trecerea din *Chintești* în comuna *Oboga*.

P.

Părul [Păru] lui [lu] Bagioală – acest păr nu mai există, dar locuitorii continuă să numească locul în același mod, astfel că prin utilizare, cuvântul și-a dobândit statutul de toponim.

Părul era situat pe pământurile lui Bagioală care se găsesc la intrarea în sat dinspre *Bobicești*. Este un toponim compus din:

- *Părul [Păru]* < apelativul *păr* „pom din familia rozaceelor cu coroana piramidă, cu frunze ovale, cu flori mari, albe sau roz, cultivat pentru fructele lui comestibile” (*Pirus sativa*) (< lat. *pirus*);
- antroponimul *Bagioală*, formă de genitiv singular.

Părul [Păru] lui [lu] Magher – teren arabil situat în *Capu Satului* dinspre *Bobicești*, dar în trecut pe acele locuri a existat un păr și de acolo i s-a zis astfel. Este un toponim compus din:

- *Părul [Păru]* < apelativul *păr*;
- antroponimul *Măgher*, formă de genitiv singular.

Plopii lui [lu] Bădănac – concentrare de plop situată pe proprietatea (tarlăua) lui Bădănac. Cândva, *Chinteștiul* și *Bobiceștiul* au fost legate printr-o pădure, care în timp a dispărut. Acești plop sunt singura dovadă a pădurii existente aici. Este un toponim compus din:

- *Plopii* < apelativul *plop* „nume dat mai multor specii de arbori înalți, cu ramuri subțiri (îndreptate în sus), cu scoarța netedă, albă-cenușie și cu frunzele oval-lanceolate, argintii pe partea inferioară, cu pețiolul lung și flori crescute în amenți” (lat. *populus*);
- antroponimul *Bădănac*, formă de genitiv singular.

Plópii lui [lu] Florentín – mulțime de plopi situată pe proprietatea lui Florentin. Și acești plopi sunt o dovadă a existenței pădurii dintre *Chintești* și *Bobicești*. Este un toponim compus din:

- *Plopii* < apelativul *plop*;
- antroponimul *Florentin*, formă de genitiv singular.

Púntea Oltéșului – loc pe unde se face trecerea din sat spre *Oboga* sau spre **Româna**.

Este un toponim compus din:

- *Puntea* < apelativul *punte*;
- antroponimul (hidronimul) *Olteș*, formă de genitiv.

R.

Roata lui [lu] Mielache a lui [lu] Bălan – este aceeași cu *Roata lui [lu] Vladu*. Este un toponim compus din:

- *Roata* < apelativul *roata*;
- *Mielache a lui [lu] Bălan*, antroponim (supranume) compus în genitiv singular.

S.

Strada Principală – drumul care străbate satul de la intrarea pe la *Fântâna lui [lu] Vladu* (dinspre *Bobicești*) până pe la ieșirea pe la *Terenul [Terenu] de fotbal* (spre *Govora*). În lungul traseului, strada cuprinde anumite segmente ce au denumiri proprii. Este un toponim compus din:

- *Strada* < apelativul *stradă* „drum în interiorul unei localități, mărginit de case” (ngr. *strada*, it. *strata*);
- determinativul *Principal(ă)* < *principal(ă)* „care are o importanță deosebită” (fr. *principal*, lat. *principalis*).

Sub Sat – porțiune din sat, mijlocul satului. După apelativul *sat*.

V.

Valea Oltéșului – cursul râului *Olteș* și terenul pe care îl străbate. Este un toponim compus din:

- *Valea* < apelativul *vale* „regiune de șes situată sub nivelul ținuturilor din jur și udată de o apă curgătoare” (lat. *vallis*);
- antroponimul (hidronimul) *Olteș*, formă de genitiv singular.

Vía lui [lu] Pípi – vie aparținând lui Pipi, situată în extremitatea nordică a satului, la intrarea în sat dinspre *Govora*. Este un toponim compus din:

- *Via* < apelativul *vie* „loc plantat cu viță de vie” (lat. vinea);
- antroponimul *Pipi*, formă de genitiv singular.

Z.

Zăvoi (var. În Zăvoi) – pădure cu plop, răchită, papură pe malul *Oltețului*. Acesta are mai multe subdiviziuni, în funcție de persoanele care le dețin: *Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Bădănac*, *Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Mongea*, *Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Toma*.

Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Bădănac – pădure pe marginea *Oltețului* aparținând lui Bădănac. Este un toponim compus din:

- *Zăvoiul [Zăvoiu]* < apelativul *zăvoi*;
- antroponimul *Bădănac*, formă de genitiv singular.

Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Mongea – pădure pe marginea *Oltețului* aparținând lui Mongea. Este un toponim compus din:

- *Zăvoiul [Zăvoiu]* < apelativul *zăvoi*;
- antroponimul *Mongea*, formă de genitiv singular.

Zăvoiul [Zăvoiu] Oltețului – același cu *Zăvoi* (var. *În Zăvoi*). Este un toponim compus din:

- *Zăvoiul [Zăvoiu]* < apelativul *zăvoi*;
- antroponimul (hidronimul) *Olteț*, formă de genitiv singular.

Zăvoiul [Zăvoiu] lui [lu] Toma – pădure pe marginea *Oltețului* aparținând lui Toma. Este un toponim compus din:

- *Zăvoiul [Zăvoiu]* < apelativul *zăvoi*;
- antroponimul *Toma*, formă de genitiv singular.

6. NOTE

1. Ion Ionică, *Raporturile dintre dialectologie și onomastică* în TDR, p. 92;
2. Vasile Ursan, *Graiul din Mărginimea Sibiului*, vol. II, p. 84;
3. Ion Ionică, *op. cit.*, p. 94;

4. Alexandru Graur, *Nume de persoane*, p. 17 și Mile Tomici, Persida Andronache, *Onomasticon dobrogean. Nume de familie*, p. 11;
5. Alexandru Graur, *op. cit.*, p. 5;
6. Anatol Eremia, *Unitatea patrimoniului onomastic românesc*, p. 20;
7. Cf. I. A. Candrea, *Poreclele la români*, p. 96;
8. Alexandru Graur, *op. cit.*, p. 5;
9. Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, p. 34;
10. Cf. și Anatol Eremia, *op. cit.*, p. 32;
11. Ștefan Pașca, *op. cit.*, p. 30;
12. Alexandru Graur, *op. cit.*, p. 57;
13. I. A. Candrea, *op. cit.*, p. 8;
14. Id., *Ibid*, p. 70;
15. Cf. și Dumitru Loșonți, *Toponime românești care descriu forme de relief*, p. 5;
16. Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, p. 19;
17. Iorgu Iordan, *Les rapports entre toponymie et l' anthroponymie* în PICOS IX, p. 273;
18. Cf. și Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, p. 7 și Marius Sala, *În legătură cu raportul dintre evoluția apelativelor și a toponimicelor* în SCL IX, 1958, nr. 3, p. 338-340;
19. Emilian N. Bureștea, *Contribuții la studiul toponimiei românești*, p. 18;
20. Jerzy Kuritowicz, *La position linguistique du nom propre* în Onomastica, II, 1956, nr. 2, p. 4;
21. Jerzy Kuritowicz, *art. cit.*, p. 5;
22. Vasile Frățilă, *Lexicologie și toponimie românească*, p. 62;
23. Cf. Vasile Ursan, *op. cit.*, p. 111;
24. Cf. Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 27-28;
25. Vasile Frățilă, *op. cit.*, p. 193 și Gheorghe Bolocan, *Nume de locuri compuse* în SCL XXVIII, 1977, nr. 6, p. 621-629.

IV. PARTICULARITĂȚI ALE GRAIULUI DIN CHINTEȘTI

1. Considerații generale;
2. Fonetica;
3. Accidente fonetice;

4. Morfosintaxa;
5. Formarea cuvintelor;
6. Lexic;
7. Concluzii;
8. Glosar de termeni specifici.

1. Considerații generale

Satul Chintești se găsește în județul Olt, ceea ce ne-ar conduce la ideea că aparține subdialectului muntenesc, mai precis zonei Muntenia.¹ Pe baza cercetărilor mele în ceea ce privește cuvintele folosite, modul de a rosti aceste cuvinte, utilizarea anumitor vocale, duritatea anumitor consoane etc. am ajuns la concluzia că graiul vorbit în acest sat aparține într-adevăr subdialectului muntenesc, dar zonei Oltenia.

Oltenia a fost remarcată de timpuriu ca fiind o zonă lingvistică aparte. „Încă de la Gustav Weigand (în WLAD) s-au pus în evidență anumite trăsături care fac arie în Oltenia sau care o apropie de graiurile transcarpatice și care au constituit obiectul de studiu a numeroși dialectologi.”²

Pe baza câtorva argumente aduse în lucrarea sa *Vocabularul autohton al limbii române*, Grigore Brâncuș trage concluzia că graiul vorbit în Oltenia nu este o ramificație a ariei muntenesti, ci că el se apropie mai mult de graiurile „de asemenea păstrătoare ale unor clișee arhaice: partea de nord a regiunii Argeș, regiunea Hunedoara, Brașov, Mureș Autonomă-Maghiară, Cluj (parțial Banatul și întreaga arie de vest a dacoromânei).”³ Mai mult chiar, Grigore Brâncuș subliniază că graiul oltenesc „nu este subordonat subdialectului muntenesc. Față de Muntenia, Oltenia ne apare ca o arie lingvistică mai arhaică. Notele comune pe care graiul oltenesc le are cu cel din Muntenia sunt mai ales de natură lexicală, deci insuficiente pentru a-l putea considera pe cel dintâi ca subordonat celui de-al doilea.”⁴

Nefiind de acord cu afirmația lui Grigore Brâncuș, Marin Petrișor spune că „trăsăturile care caracterizează astfel graiurile vorbite în Oltenia nu sunt suficiente pentru a le individualiza. Cele mai multe izoglose propuse pentru Oltenia încalcă atât Oltenia, cât și Muntenia.”⁵

Pentru întărirea argumentelor sale, Marin Petrișor conchide prin afirmațiile că „graiurile vorbite în Oltenia nu reprezintă unitate, în așa fel încât să asigure existența unui subdialect

oltenesc aparte. Cele câteva isoglose care se grupează în Oltenia nu sunt suficiente pentru a da acestei zone individualitate lingvistică.”⁶

După cum ușor se poate observa, părerile specialiștilor sunt împărțite în ceea ce privește cele două zone: Muntenia și Oltenia, dar acest lucru nu mă va împiedica să prezint în continuare câteva trăsături ale acestui grai minunat care caracterizează satul Chintești.

2. Fonetica

2.1. Vocalismul;

2.2. Consonantismul.

2.1. Următoarele caracteristici au rolul de a evidenția cât mai bine **vocalismul** zonei în discuție:

a) consoanele *s, z, ț* sunt dure (spre deosebire de aria muntenească unde nu sunt dure), obligând vocalele anterioare să devină centrale, iar diftongul *ea* să se monoftongheze la *a*.

ex.: singur > sîngur

țip > țîp

țeapă > țapă

zid > zîd

zer > zăr

zeamă > zamă

subțire > subțîre

puțin > puțîn

seară > sáră

țeavă > țávă

Caracterul dur al acestor consoane face ca Oltenia să se separe de Muntenia, „grupându-se cu ariile celorlalte graiuri dacoromâne.”⁷

b) după *ș, j* sunt înregistrate, de obicei, vocale palatale:

ex.: ușă > uș' e

păpușă > păpuș' e

coajă > coaj' e

țigară > țigar' e

c) de obicei, după *d* sau *p* (din prepoziții sau prefixe), vocalele anterioare devin centrale:

ex.: pe > pă

despart > dăspart

deschid > dășchid

d) existența unui *u* final: om^u, văr^u, alb^u

e) apare diftongul *îi*, creat prin anticipare:

ex.: cîine

pîine

mîinⁱ

mîine

f) întâlnim și câteva accentuări diferite față de cele din Muntenia:

ex.: cáis (munt. caís)

încótro (munt. încotró)

ábia (munt. abía)

g) existența fonetismelor:

ex.: uauă (pentru ouă)

creacă (pentru cracă)

cleanță (pentru clanță)

Aceste fonetisme sunt diferite de cele muntenești care sunt identice cu cele literare.

2.2. Caracteristicile consonantice sunt următoarele:

a) consoanele *s*, *z*, *ț* au un caracter dur; vezi Vocalismul a)

b) se palatalizează labialele urmate de *i*

ex.: piele > ph' yele

fier > h' yer

vin > yin

miere > m' ere

c) în poziție inițială *h* are două accepțiuni:

c.1. dispare și apare *u* inițial: uoț (în loc de hoț)

c.2. apare acolo unde nu există: hălea (în loc de ălea)

haripă (în loc de aripă)

harmăsar (în loc de armăsar)

d) în poziție mediană, *h* este pronunțat slab, dispare sau se înlocuiește cu consoane

ex.: te^hnică (se pronunță slab)

ma^hala (se pronunță slab)

zaăr (dispere)

zacăr (este înlocuit de consoana *c*)

3. Accidente fonetice

Numărul accidentelor fonetice întâlnite în această zonă nu sunt multe, dar există și merită a fi amintite. Este vorba de:

a) asimilarea vocalică:

ex.: *a adăoga* (în loc de *a adăuga*: vocala *ă* l-a asimilat pe *u*, transformându-l în *o*)

cuvintele *băut* și *băutură* se pronunță *beut*, respectiv *beutură* (probabil prin analogie cu „a bea”). Acest fenomen este specific și graiurilor transilvănene de centru și sud.

b) asimilarea consonantică:

ex.: *ș* > *j*: *dușman* > *dujman*

șmecher > *jmecher*

moșneag > *mojneag*

b > *v*: *volbură* > *volvură*

f > *v*: *bufni (a)* > *buvni*

bufnitură > *buvnitură*

bufniță > *buvniță*

c) afereza sunetului *a*:

ex.: *acoperiș* > *coperiș*

acoperi (a) > *coperi (a)*

astămpăra (a se) > *stămpăra (a se)*

d) afereza sunetului *s*:

ex.: *sfârși (a)* > *fârși (a)*

sfârșeală > *fârșeală*

sfeștanie > *feștanie*

e) epenteza vocalic[(anaptixa) a lui *i*:

ex.: *școală* > *șicoală*

hrean > *hirean*

f) sincopa lui *e*:

ex.: *deget* > *deșt*

degete > *dește*

g) sincopa lui *i*:

ex.: fiică > fică

fiindcă > fincă

h) metateză:

ex.: chitie > tichie

i) metateza lui *r*:

ex.: strepezi (a se) > sterpezi (a se)

j) prezența lui *i* în cuvântul *pérină* este considerat un fonetism arhaic.⁸ „Fenomenul este un arhaism; îl aflăm și în bulgară și sârbă în aceeași formă: *pérină*.”⁹

4. Morfosintaxa

4.1. Substantiv;

4.2. Adjectiv;

4.3. Articol;

4.4. Pronume;

4.5. Numeral;

4.6. Verb;

4.7. Adverb;

4.8. Interjecție.

4.1. Substantiv

a) preferința pentru vocativul în *-o* la substantivele proprii feminine și la masculinile terminate în *-a*; *-e*; *-ea*:

ex.: Leana ≡ Leano!

Florica ≡ Florico!

Mircea ≡ Mirceo!

Florea ≡ Floreo!

Ene ≡ Eneo!

Costea ≡ Costeo!

b) din cauza caracterului dur al consoanelor *s*, *z*, *ț* s-au realizat omonimii morfologice care au determinat apariția unor noi forme de plural feminin în *-i*:

ex.: sg. rață ≡ pl. rațe // răți

sg. casă ≡ pl. case // căși

c) existența unei alternanțe vocalice suplimentare a/ă ca marcă a pluralului:

ex.: așchie ≡ pl. așchii, dar și ășchii (formă specifică acestei zone)

albie ≡ pl. albi, dar și ălbii (formă specifică acestei zone)

palmă ≡ pl. palme, dar și pălm'

d) substantivele feminine proprii terminate în *-ca* și *-ga* au dativul și genitivul terminate în *-căi*, respectiv *-găi*:

ex.: Anca ≡ Ancăi

Olga ≡ Olgăi

e) existența unor forme de plural diferite ca *picere* (pentru picioare), *dește* (pentru degete).

f) din cauza faptului că prezintă o instabilitate a formelor la nominativ singular, unele substantive trec de la o declinare la alta:

ex.: grangur ≡ grangure (la fel și graur ≡ graure)

mugur ≡ mugur

g) pe lângă forma sintetică a genitivului (de exemplu: puntea satului, colțul mesei etc.), întâlnim și forma analitică cu:

g.1. prepoziția *de la*: gura de la pod (= gura podului), capul de la car (= capul carului), ușa de la beci (= ușa beciului) etc.;

g.2. articolul proclitic *lui* [lu]: sapa lui [lu] tata, carul lui [lu] nepoata

h) se păstrează formele mai vechi *nóru*, *sóru*: *nóru-sa*, *sóru-sa* etc.

i) apar forme specifice pentru *fiica-mea* (ta, sa) și *fiul-tău* (meu, său): *fi(e)-mea* (= fiica-mea); *fi-tău* (= fiul-tău)

j) întâlnim formule de adresare specifice, însoțind sau nu un substantiv comun sau propriu în vocativ:

ex.: *fată!*

fată lică!

iote!

iote-te!

dadă!

bia! (pentru feminin): Bia Mărie, ia vino!

fă! (pentru feminin): Fă Ioană, ajută-mă, fă și pe mine!

bre! (pentru ambele genuri): Bre bărbate (femeie), chiar mă enervezi!

bă(i)! (pentru masculin)

mă(i)! (pentru ambele genuri): Mă(i) Ioane (Ioană), nu auzi?

domne!?: Domne, nu înțelegeți, domne, că nu e bine!?

domnule: Domnule, pur și simplu îți vine să înnebunești!

k) apare substantivul specific *mageon* (var. *mageun*) = gem.

4.2. Adjectiv

a) adjectivul demonstrativ de apropiere ia forma cu și fără aspirație:

ex.: ăștia
astea
hăștia
hastea

La forma de feminin plural, după modelul formei de masculin, se creează forma de feminin *ăștia*: caseleăștia. Practic, adjectivul demonstrativ de apropiere are la plural o singură formă (*ăștia*):

ex.: oameniiăștia   caiiăștia
caseleăștia   meseleăștia
creioaneleăștia   caieteleăștia

b) adjectivele posesive *to* (*tău*), *ta*, *so* (*său*), *sa* sunt folosite mai ales cu referire la gradele de rudenie: soru-sa, frate-so, cumnatu-to etc.

4.3. Articol

a) articolul hotărât enclitic (forma de masculin, singular), în general, nu se folosește:

ex.: băiatu (în loc de băiatul): băiatu popii
capu (în loc de capul): capu satului
drumu (în loc de drumul): Drumu Cimitirului

b) articolul adjectival are formele: *ăl*, *a*, *ăi*, *ăle*

ex.: băiatu ăl mai mic
fata a mai mare
băieții ăi mai mari
fetele ăle mai mari

c) articolul proclitic *lui* [lu] se întrebuițează, la genitiv și dativ, la declinarea numelor proprii: Titu lui [lu] Jancă, Ion a lui [lu] Mani, Măria lui [lu] Marcu.

4.4. Pronume

a) existența unui pronume de politețe mediu: *mătălică*, *tălică*

ex.: Tălică, mamaie, ai spus să vin azi!

b) la acuzativ, forma cu prepoziție, *pe care*, este folosită greșit (pe care > care):

ex.: Năravul care-l am e de la tine. (Corect: Năravul pe care-l am e de la tine.)

4.5. Numeral

Unele numerale cardinale prezintă abateri fonetice de la limba literară. Este vorba de:

a) *unșpe* (în loc de unsprezece);

b) *șépte* (în loc de șapte);

c) *dóișpe* (în loc de doisprezece);

d) *páișpe* (în loc de paisprezece);

e) *douăzăci* (în loc de douăzeci).

4.6. Verb

a) tendința generală de trecere a verbelor de la conjugarea a II-a la a III-a:

ex.: a plăcea (conj. a II-a) ≡ a place (conj. a III-a)

a vedea (conj. a II-a) ≡ a vede (conj. a III-a)

a cădea (conj. a II-a) ≡ a cade (conj. a III-a)

a scădea (conj. a II-a) ≡ a scade (conj. a II-a)

b) tendința generală de trecere a verbelor de la conjugarea a III-a la a II-a:

ex.: a face (conj. a III-a) ≡ a făcea (conj. a II-a)

a țese (conj. a III-a) ≡ a țesea (conj. a II-a)

a coase (conj. a III-a) ≡ a cusea (conj. a II-a)

a zice (conj. a III-a) ≡ a zicea (conj. a II-a)

c) la imperfectul verbelor întâlnim absența lui *-u* final de la persoana a III-a plural:

ex.: (ei) cânta

(ei) mânca

(ele) făcea

(ele) venea

d) absența lui *-ră* de la persoana a III-a plural la mai mult ca perfectul verbelor:

ex.: (ei) cântase

(ei) mâncase

(ele) făcuse

(ele) venise

e) la indicativ prezent, conjunctiv prezent și gerunziu întâlnim forme iotacizate ale verbelor:

ex.: (eu) crez

(eu) văz
(eu) poci
(eu) țiu
(el, ea ei, ele) să ție
țiind
puind

f) folosirea perfectului simplu la toate persoanele este foarte vie. Perfectul simplu se referă la o acțiune trecută, terminată de curând („nu în decurs de 24 de ore cum se precizează de obicei, și care a fost întreruptă de somnul nocturn”¹⁰).

ex.: Am început aseară să-mi scriu compunerea, m-am culcat, mă sculai de dimineață și-o terminai.

Mă sculai de dimineață, mersei la facultate, venii acasă, dormii un pic și acum citesc.

g) existența formelor duble pentru perfectul simplu al verbelor: *a fi*, *a da*, *a sta*:

ex.: (eu) fusei / fusăi
(eu) dedei / dădui
(eu) stetei / stătui

h) verbele de conjugarea a IV-a care au sufixul *-esc* la persoanele I, a II-a, a III-a singular și a III-a plural, la indicativ și conjunctiv prezent apar fără acest sufix (acest fenomen îl întâlnim și în graiurile din Ardeal):

ex.: trandafirul înfloare
mâna amoarte
ea se perpele
el se tăvăle
găina se jumoale
cocoșul ciugoale
el se potole

Din acest motiv, găsim și un imperativ de tipul: potole-te!

i) absența dublei negații:

ex.: Am decât un exercițiu de rezolvat. (în loc de: Nu am decât un exercițiu de rezolvat)

Aveau decât un copil. (în loc de: Nu aveau decât un copil.)

j) există o formulă „de politețe”, dacă ne este îngăduit s-o numim astfel, de falsă umilință, de tipul:

ex.: pupa-ți-aș tălpile (întâlnită și sub forma: *pupu-ți tălpile*)
pupa-ți-aș mânușițele (întâlnită și sub forma: *pupu-ți mânușițele*)
mânca-ți-aș gura
mânca-ți-aș limba

Probabil toate aceste forme sunt de influență țigănească.

k) tendința de formare a verbelor cu prefixul *în-*:

ex.: a înparfuma
a îngăuri

l) la indicativ prezent, persoana I singular a verbului *a crede* apare o formă contopită:

ex.: Eu crecă vine. (= Eu cred că vine.)

m) verbul activ *a râde* din limba literară este reflexiv în graiul din Chintești

ex.: Eu mă râd de tine când greșești. (Corect: Eu râd de tine când greșești.)

n) apare forma veche a verbului *a dormi* ≡ *a durmi*

o) se păstrează forma *a cură* (lat. *curare*) = *a curăța* (referitor numai la boabele de porumb de pe știuleți)

p) există unele verbe specifice, interesante atât la nivelul structurii, cât și la nivelul fonetic: *a se beli* „a se jupui, a i se lua pielea în urma unei lovituri sau a unei căzături”, *a blenderi* „a nu face nimic, a hoinări”, *a cârpi* „a coase”, *a chiti* „a așeza frumos”, *a urdina* „a circula”, *a zgândăra* „a enerva” etc.

4.7. Adverb

a) se cunoaște un sistem ternar la adverbele demonstrative: *aici–aici–acolo*

Grigore Brâncuș amintește și el acest sistem ternar, afirmând că „*aici* arată locul unde se găsește persoana I, *aci* arată locul unde se găsește persoana a II-a, iar *acolo* arată locul unde se găsește persoana a III-a.”¹¹

b) adverbele demonstrative sunt însoțite în general de adverbul (*a*)*șa*:

ex.: *ici-șa*: Am lăsat cărțile *ici-șa*.
colea-șa: Pune farfuria *colea-șa*!

c) topica adverbului *mai* este schimbată:

ex.: Nu *mai* mă duc. (în loc de: Nu mă *mai* duc.)
Mai aș vrea. (în loc de: Aș *mai* vrea.)

d) superlativul adverbelor și al adjectivelor se formează, pe lângă procedeele obișnuite și cu ajutorul adverbului *rău* sau al locuțiunii adverbiale *până la Dumnezeu* (+ intonație specifică):

ex.: E frumos rău băiatul tău.

E rece rău. (cu sensul: E foarte frig.)

E proastă până la Dumnezeu!

e) un alt superlativ este cel format cu *destul de* care are sensul de *foarte*:

ex.: Are o lucrare destul de bună. (= Are o lucrare foarte bună.)

f) adverbe specifice:

ex.: *neam* = deloc;

pe ciuci = pe vine;

o țără = puțin;

musai = neapărat;

taman = chiar, exact când;

mereu (în expresia: *stai mereu*) = (stai) liniștit;

mintenaș = imediat.

4.8. Interjecție

a) există interjecții pentru a alunga sau a chema anumite păsări și animale:

ex.: *zât!* – strigăt cu care se alungă pisica

hârrr! – strigăt cu care se alungă pisica

odârrr! – strigăt cu care se alungă câinele

uuuș! – strigăt cu care se alungă păsările

ușșș! – strigăt cu care se alungă păsările

pi, pi, pi! – strigăt cu care se cheamă păsările

copii!, copii!, copii! – strigăt cu care se cheamă curcile

naici! – strigăt cu care se alungă câinele

cea! – strigăt pentru vaci (la acest îndemn, vacile merg la dreapta)

hăis! – strigăt pentru vaci (la acest îndemn, vacile merg la stânga)

ho! – strigăt cu care se opresc vacile, boii, caii

mani!, mani!, mani! – strigăt cu care se cheamă rațele

gusule!, gusule!, gusule! – strigăt cu care se cheamă găștele

gei!, gei!, gei! – strigăt cu care se cheamă porcii etc.

b) prezența lui *-reți*, simțit ca marcă de imperativ plural, la interjecțiile *haide* și *na*:

ex.: haide! ≡ haidereti!

na! ≡ nareți!

Acestea sunt considerate forme vechi.

c) întâlnim și interjecțiile specifice:

ex.: *machia!?* = oare!?

arș! = sunet scos când cineva se arde sau se înțeapă

iote! = oarecum echivalent cu iată!

iete-te! = ca să vezi!

olelé(u)! (+ intonație specifică)

vai! (+ intonație specifică)

d) întâlnim și construcția specifică : *Doamne, ia-mă tu pe mine!*, utilizată mai ales sub forma ei scurtă: *Doamne, ia-mă!*

5. Formarea cuvintelor

5.1. Derivarea cu prefixe;

5.2. Derivarea cu sufixe;

5.3. Compunerea.

5.1. Derivarea cu prefixe

Derivarea cu prefixe nu este deloc productivă, singurul caz întâlnit este tendința de formare a verbelor cu prefixul **în-** : *înparfuma*, *îngăuri*.

5.2. Derivarea cu sufixe

În comparație cu derivarea cu prefixe, derivarea cu sufixe este destul de productivă, realizându-se cu sufixe ca:

- - **andru**: *copilandru*, *puiandru*, *cățelandru*;
- - **ar**: *pieptar*;
- - **ăreață**: *strungăreață*;
- - **ător**: *cârpător*;
- - **ean**: formează substantive nume de locuitori: *obogean* „cel care locuiește în Oboga,” *bălșean* „cel care locuiește în Balș”, *govorean* „cel care locuiește în Govora”, *bechețean* „cel care locuiește în Bechet”;
- - **eață**: *mogâldeață*, *măgăreață*, *albeață*;
- - **éică**: *scurtéică* „haină scurtă”;

- - **ete**: este cel mai utilizat sufix din această zonă. Îl întâlnim în cuvinte ca: *dovlete, ficate, copilete, știulete, brabete* etc. Acest sufix reprezintă o altă deosebire între Oltenia și Muntenia, el fiind doar o caracteristică a graiului oltenesc. Grigore Brâncuș spune că „centrul ariei singularelor în *-ete* este Oltenia. Vorbitorii din regiunile învecinate cu Oltenia, în special cei din Muntenia, simt că *-ete* este un oltenism și, de aceea, pentru a ironiza vorbirea oltenilor, adaugă acest sufix la sfârșitul oricărui substantiv.”¹²
- - **că**: des folosit în exprimarea etniei sau a originii locale a unei femei: obogeancă (locuitoare din Oboga), țișgancă, chinteșteancă (locuitoare din Chintești), bălșeancă (locuitoare din Balș), bechețeancă (locuitoare din Bechet), govoreancă (locuitoare din Govora);
- - **iță**: gonghiță, mierliță;
- - **uică**: nevăstuică, păsăruică.

5.3. Compunerea

Compunerea este un procedeu care, în general, este mai puțin reprezentativă pentru graiuri. Întâlnim în Chintești, compunerea formată prin:

- **contopire**: *laoláltă* „împreună”, *crecă* „cred + că”, *picișá* „pe aici”, *píci* „pe aici”, *picoló* „pe acolo”;
- **alăturare** (în această categorie intră numele de locuri, adică toponimele): *Balta Mare, Dealul Cimitirului, Fântâna lu Gâgel, În Mejdină, La Obedeanca* etc. În această categorie intră și numele de sărbători ca: *Sântămăria* (< Sfânta Maria), *Sântilie* (< Sfântul Ilie), *Sânpietru* (< Sfântul Petru) etc.;
- **abreviere**: *ceapé* (< C. A. P.), *iobé* (< I. O. B. „Întreprinderea de Osii și Boghiuri”), *rată* „autobuz, cursă” (< Regia Autonomă de Transport Auto). Multe dintre acestea nu mai există sau, mai bine spus, nu se mai utilizează, altele și-au schimbat denumirea (cum este exemplul I. O. B. –ului care se numește astăzi S.C. SMR S.A.), locuitorii continuând să utilizeze tot denumirile vechi.

6. Lexic

Acest grai păstrează o serie de termeni autohtoni și latinești sau unele sensuri pe care celelalte graiuri le-au pierdut. Este vorba de *borțoasă* = femeie gravidă; *a ciupi* = a pișca; *căpistere* = albie mai mică în care se cerne sau se păstrează făina sau mălaiul; *troacă, postavă, copaie* (< lat. *capisterium* = vânturătoare); *putină* = vas de lemn, de obicei de forma unui trunchi

de con, făcut din doage legate cu cercuri, folosit mai ales la păstrarea laptelui, al unor brânzeturi, a murăturilor (< lat. *putina*); *puț* = fântână (< lat. *puteus*); *țăst* = capac de pământ cu care se acoperă pâinea pusă la copt (< lat. *tăstum*).¹³

Mai întâlnim: *zăpadă*, *varză*, *ficat* (sub forma *ficat*), *nădușeală*, *a ciupi*, *ginere*, *ginerică* (ambele însemnând *mire*), *zeamă de varză*, *cimitir*, *noroi*.

Cu excepția lui *ginere*, *ginerică*, toate celelalte cuvinte se găsesc și în limba literară.

Unele cuvinte au dobândit alte sensuri:

- *a se fărâma* = a se defecta (pentru mașini, utilaje);
- *boare* = zăduf;
- *teci* = păstăi de fasole cu boabe;
- *păstăi* = teci curățate de boabe.

Alte cuvinte au dobândit forme „speciale, aparte”:

- *ciomag* (în loc de *ciomag*);
- *ceaon* (în loc de *ceaun*);
- *cleanță* (în loc de *clanță*);
- *creacă* (în loc de *cracă*).

Studiind regionalismele acceptate de limba română literară actuală, Lucreția Mareș afirmă: „Câțiva termeni dialectali s-au folosit atât de mult încât ei au fost considerați literari și se găsesc în toate dicționarele (aceștia sunt termeni cunoscuți și/sau generalizați la nivelul limbii de cultură la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui următor): *arpagic*, *ciupi*, *ficat*, *naș* (la botez), *strungăreață* etc.”¹⁴

7. Concluzii

După ce am făcut aceste precizări privind atât fonetismul, morfologia, cât și lexicul pot spune că graiul vorbit în satul Chintești se apropie destul de mult de graiul vorbit în zona Oltenia (mai precis în județele Dolj, Vâlcea și estul județelor Mehedinți și Gorj¹⁵), chiar dacă județul face parte din zona Muntenia.

Pe alocuri, trăsăturile oltenești se îmbină cu cele muntenești, cert fiind faptul că sistemul pregnant este cel oltenesc. Acest lucru se întâmplă poate și din cauza faptului că județul Dolj este foarte aproape apropiat satului, dar poate, mai ales, din cauza faptului că în sat locuiesc destul de multe persoane care s-au născut în județul Dolj, dar care acum sunt stabilite în Chintești, în urma căsătoriei. Este și acesta un factor care nu trebuie neglijat.

Toate aceste trăsături, toate aceste caracteristici cred că sunt suficiente pentru a susține (prin modalități deja demonstrate) că graiul din Chintești (sat aparținând Olteniei, conform celor susținute de Matilda Caragiu Marioțeanu, Ștefan Giosu, Liliana Ionescu Ruxăndoiu și Romulus Todoran în *Dialectologie română*) se distinge puternic de graiul vorbit în Muntenia și se aseamănă pe alocuri cu graiurile vorbite în Ardeal.

8. NOTE

1. În *Dialectologie română* (autori Matilda Caragiu-Marioțeanu, Ștefan Giosu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Romulus Todoran), p. 162, județul Olt este încadrat în regiunea Muntenia;
2. Michaela Livescu, *Varietățile diatopice ale limbii române*, p. 59;
3. Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, p. 259;
4. Grigore Brâncuș, *Graiul din Oltenia* în LR, XI, nr. 3, 1962, p. 59

5. Marin Petrișor, *Graiurile din Oltenia* în *Philologica*, II, București, 1972, p. 53;
6. Marin Petrișor, *art. cit.*, p. 54;
7. Grigore Brâncuș, *Graiul din Oltenia*, p. 251;
8. Cf. ALRM II, h. 364; Vasile Frățilă, *Graiul de pe Târnave. Texte și glosar*, p. 35;
9. Vasile Ursan, *Graiul din Mărginimea Sibiului*, vol. I, p. 153;
10. Michaela Livescu, *op. cit.*, p. 66;
11. Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, p. 257;
12. Grigore Brâncuș, *Graiul din Oltenia*, p. 257;
13. Vasile Frățilă, *Probleme de dialectologie română*, p. 70;
14. Lucreția Mareș, *Reginalisme muntenești acceptate de limba română literară actuală* în LR XXXIX, nr. 3, 1990, p. 230;
15. Cf. Michaela Livescu, *op. cit.*, p. 58 și Matilda Caragiu-Marioțeanu, Ștefan Giosu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Romulus Todoran, *op. cit.*, p. 162.

9. Glosar de termeni specifici

A.

1. **acușica**, adv. = imediat, în câteva secunde;
2. **albie**, s.f. = cadă din lemn sau din plastic (având diverse întrebuințări);
3. **afumat**, adj. = băut, aproape beat;
4. **arș!** = interjecție utilizată în condițiile unor arsuri, înțepături;
5. **asuda (a)**, vb., I = a transpira;
6. **azvârli (a)**, vb., IV = a arunca;

B.

7. **baracă**, s.f. = construcție din lemn în care se depozitează, de obicei, unelte de tot felul;
8. **babornită**, s.f. = (termen depreciativ, chiar jignire) femeie în vârstă, babă;
9. **banită**, s.f. = obiect din lemn, rotund cu care se pot căra diverse cereale; în trecut, femeile cărau cu ajutorul baniței, ținând-o pe cap, mâncarea pentru oamenii pe care îi aveau la muncă în câmp;
10. **bardă**, s.f. = un fel de topor, având însă dimensiuni mult mai reduse utilizat, de obicei, pentru cioplit;
11. **barem**, adv. = măcar;
12. **basma**, s.f. = batic mai gros purtat de femei;
13. **băgăcios**, adj. = curios;
14. **bălăcări (a)**, vb., IV = a ocări, a înjura;
15. **bălăcări (a se)**, vb., IV = a se scălda, a se spăla, a se juca în apă;
16. **bălării**, s.f. = ierburi mari;
17. **bălmăji (a)**, vb., IV = a vorbi fără noimă, a vorbi fără sens;
18. **bănicior**, s.n. = unitate de măsură pentru cântărirea cerealelor; este făcut din lemn și poate suporta o greutate de 13-15 kg;
19. **bășcălie**, s.f. = în expresia: *a face bășcălie de cineva* = a-și bate joc (de cineva), a râde pe seama cuiva, a ironiza (pe cineva);
20. **bătătură**, s.f. = curte, ogradă;
21. **bâjbâi (a)**, vb., IV = a merge fără a vedea în căutarea unui punct de reper;
22. **bâlci**, s.n. = 1. târg;
2. ceartă aprinsă;
23. **bâlbătăi**, s.f. = prostii; des întrebuințat în expresia: *bâlbătăi după dudăi* = prostii foarte mari;
24. **bârfi (a)**, vb., IV = a vorbi de rău (pe cineva);
25. **bâzdâbâc**, s.n. = dorință ieșită din comun;
26. **beci**, s.n. = pivniță;
27. **belea**, s.f. = necaz;
28. **beli (a se)**, vb., IV = a se jupui, a i se lua pielea în urma unei lovituri sau a unei căzături;
29. **benocla (a se)**, vb., I = a privi fix;

30. **beții**, s.f. = musculițe de vin;
31. **beznă**, s.f. = întuneric;
32. **bete**, s.f. = fâșii nu prea late din material gros pe care le folosesc femeile pentru a se lega în jurul taliei pentru a le ține de cald;
33. **bidon**, s.n. = recipient din plastic de mărimi variate;
34. **biri!, biri!, biri!**, interj. = strigăt cu care se cheamă rațele;
35. **blândă**, s.f. = iritație a pielii, provocată de mușcătura sau înțepătura unor insecte sau de atingerea unor plante sau de o boală (intoxicație, pojar etc.);
36. **blenderi (a)**, vb., IV = a nu face nimic, a hoinări;
37. **boacănă**, s.f. = prostie;
38. **boare**, s.f. = zăduf;
39. **boarfe**, s.f. = haine purtate;
40. **boască**, s.f. = compoziție rămasă după extragerea alcoolului din prune, cocodușe, pere; *tescovină*;
41. **boci (a)**, vb., IV = a plânge;
42. **bojog**, s.m. = plămân;
43. **bolânzi (a)**, vb., IV = a sta mai toată ziua în pat, a nu face nimic, a lenevi;
44. **bolovan**, s.m. = bulgăre de pământ, brazdă;
45. **bombăni (a)**, vb., IV = a comenta, a avea ceva de spus;
46. **bondoc** = (adj.) 1. scund (despre oameni);
(s.m.) 2. par, arac;
47. **bordei**, s.n. = casă mai mică;
48. **borî (a)**, vb., IV = a vomă;
49. **borțoasă**, adj. = (femeie) gravidă;
50. **botine**, s.f. = cizme scurte;
51. **briceag**, s.n. = cuțit mic, de buzunar;
52. **broboadă**, s.f. = batic foarte gros care se termină la capete cu ciucuri și care este purtat de femei iarna;
53. **broboană**, s.f. = 1. boabă, bobită, broboniță (de lichid);
2. blândă;
54. **brodi (a se)**, vb., IV = a se nimeri, a se afla undeva la momentul oportun, a se potrivi;
55. **bubat**, s.n. = pojar, vărsat de vânt (se cunoaște doar forma de *bubat*, întrebuințată pentru toate cele trei stadii ale bolii);

56. **bubui (a)**, vb., IV = a tuna;
57. **buieze**, s.f. = ierburi mari;
58. **burlan**, s.n. = obiect sub formă de cilindru, confecționat din tablă prin care se scurge, de pe casă, apa rezultată din precipitații;
59. **burtoi**, s.n. = mezel preparat din stomacul porcului, umplut cu măruntaie, slănină și carne de porc;

C.

60. **cancer**, s.n. = ger cumplit;
61. **cancioc**, s.n. = obiect din fier, rotund, cu mâner din lemn cu care se mută cerealele dintr-un loc într-altul;
62. **catrafuse**, s.f. = obiecte minore, lipsite de importanță;
63. **cauc**, s.n. = lingură mare din lemn sau metal cu care se scoate apa din găleată; *căuș*;
64. **cazan**, s.n. = recipient din cupru în care se pun fructele pentru a se extrage alcoolul în urma fierberii; în expresia: *a face cu cazanul* = a face alcool;
65. **căi (a se)**, vb., IV = a regreta, a-i părea rău;
66. **călâi(e)**, adj. = călduț(ă);
67. **căldare**, s.f. = găleată foarte mare, folosită de obicei la facerea săpunului sau, pur și simplu, la încălzirea apei;
68. **călindar**, s.n. = calendar;
69. **căpia (a)**, vb., I = (despre oameni) 1. a enerva, a obosi (pe cineva);
2. a înnebuni;
70. **căpistere**, s.f. = albie sau covată mică în care se cerne făina sau mălaiul și se frământă pâinea; *copaie, poatavă, troacă*;
71. **cărăui**, adj. = zăpăcit, amețit;
72. **căscat**, adj. = aiurit, împrăștiat;
73. **cășuna (a)**, vb., I = 1. a i se pune pata pe cineva, a bate pe cineva;
2. a nu mai lăsa în pace pe cineva, a-l obosi;
74. **căzni (a se)**, vb., IV = a încerca, a-și da silința;
75. **cârcă**, s.f. = spate;
76. **cârci**, s.m. = ciorchine mic;
77. **cârpător**, s.n. = obiect din lemn cu coada lungă cu care se introduce pâinea la copt în vatră;

78. **cârpi (a)**, vb., IV = a coase;
79. **câțǎ**, s.f. = bibilică;
80. **cea!**, interj = strigăt pentru vaci (la acest îndemn, vacile merg la dreapta);
81. **ceaon**, s.n. = ceaun;
82. **chermeză**, s.f. = petrecere;
83. **chicoti (a)**, vb., IV = a râde înfundat;
84. **chil**, s.n. = unitate de măsură (< kilogram);
85. **chirpici**, s.n. = material de construcție făcut din apă, pământ și paie;
86. **chisăliță**, s.f. = fel de mâncare preparat din prune, mălai, zahăr și apă;
87. **chită**, s.f. = buchet;
88. **chiti (a)**, vb., IV = a așeza frumos;
89. **chitic**, s.n. = (despre lemne) mănunchi; în expresia: *a tăcea chitic* = a nu spune nimic;
90. **chitie**, s.f. = tichie;
91. **ciocâlțeu**, s.n. = cui de lemn sau de fier care se introduce prin gaura dintre jug și proțap pentru a le împreuna;
92. **ciorofleacă**, s.f. = zăpadă topită, amestecată cu noroi; *mocirlă*;
93. **cișmea**, s.f. = izvor de unde curge apă potabilă;
94. **ciuci (a se)**, vb., IV = a se lăsa pe vine;
95. **ciuf**, s.n. = smoc de păr;
96. **ciomag**, s.n. = ciomag;
97. **ciupi (a)**, vb., IV = a pișca;
98. **ciurucuri**, s.n. = lucruri ieftine, fără valoare;
99. **ciutură**, s.f. = fântână;
100. **cleanță**, s.f. = clanță;
101. **clinti (a se)**, vb., IV = a se mișca;
102. **clocoti (a)**, vb., IV = a fierbe;
103. **cloțǎ**, s.f. = cloșcă;
104. **cobi (a)**, vb., IV = a prevesti, a atrage răul;
105. **cobiliță**, s.f. = lemn încovoiat cu ciocuri de agățat gălețile la ambele capete;
106. **cocean**, s.n. = 1. ceea ce rămâne din știuletele de porumb după ce i se curăță boabele;
2. porumb (planta) uscat;
107. **cocoloș**, s.m. = bucată rotundă de mălai care apare la prepararea mămăligii;
108. **coicăi (a)**, vb., IV = a guița;

109. **coclauri**, s.n. = locuri neumblate, locuri în care nu există poteci;
110. **colastră**, s.f. = lapte de vacă sau de oaie după ce aceasta fată;
111. **colțat**, adj. = (despre oameni) rău, obraznic;
112. **combilizon**, s.n. = furou pe care-l purtau femeile pe sub haine;
113. **comină**, s.f. = tescovină;
114. **copăi (a)**, vb., IV = a săpa, a prăși, a mușurii pământul;
115. **copănele**, s.n. = pulpe de pui inferioare prăjite, preparate;
116. **coperi (a)**, vb., IV = a acoperi;
117. **copii!, copii!, copii!**, interj. = strigăt cu care se cheamă curcile;
118. **copilí (a)**, vb., IV = a tăia lăstarii, puii sau firele nedezvoltate de porumb;
119. **corlată**, s.f. = porțiune, nu prea lată, de jur împrejurul coșului de fum din vatră pe care stau, de obicei, pahare și căni;
120. **coșciug**, s.n. = sicriu;
121. **cotigă**, s.n. = căruță cu două roate; *teleagă*;
122. **cotoaie**, s.n. = picioare de pasăre fripte; *copane*;
123. **cotrobăi (a)**, vb., IV = a căuta;
124. **covăsât**, adj. = (despre lapte) acru, bătut;
125. **covercă**, s.f. = adăpost confecționat din coceni, frunze și crengi;
126. **cratiță**, s.f. = oală nu foarte înaltă;
127. **creacă**, s.f. = cracă;
128. **crecă**, vb. + conj. = cred + că;
129. **crivină**, s.f. = pământ cultivat;
130. **cucăi (a)**, vb., IV = a ațipi;
131. **cura (a)**, vb., I = a desface boabele de pe știuleții porumbului;
132. **custură**, s.f. = cuțit de buzunar, mic și foarte ascuțit;

D.

133. **dadi**, s.f. = apelativ pentru o soră mai mare;
134. **damf**, s.n. = miros urât;
135. **damigeană**, s.f. = obiect din sticlă în care se pun vinul, țuica la păstrat;
136. **dădăci (a)**, vb., IV = a certa;
137. **decomdată**, adv. = deocamdată;
138. **dești (pl. dește)**, s.n. = deget (pl. degete);

139. **doagă**, s.f. = bucată din lemn din care este făcut butoiul;
140. **dolie**, s.f. = lăsătură de teren;
141. **domne!**, interj. = Domne, nu vii, domne!?
142. **domnule!**, interj. = Nu-l mai înțeleg, domnule!;
143. **dormeză**, s.f. = pat cu arcuri;
144. **dospi (a)**, vb., IV = a lăsa aluatul să crească, să se umfle;
145. **drege (a)**, vb., III = a repara;
146. **droaie**, s.f. = grămadă, mulțime;
147. **drugă**, s.f. = fructul porumbului, știulete de porumb;
148. **dudă**, s.f. = fructul dudului (arbore din familia Moraceae cu fructe albe sau negre);
149. **dudău**, s.n. = buruieni, bălării;
150. **duhni (a)**, vb., IV = a mirosi foarte urât (de obicei, a băătură);
151. **dul**, s.n. = umflătură;
152. **dumicat**, s.m. = bucată de pâine;
153. **durmi (a)**, vb., IV = a dormi;
154. **dușumea**, s.f. = pardoseală;

F.

155. **făsui**, s.n. = fasole;
156. **fânărie**, s.n. = locul unde se păstrează fânul; *șură*;
157. **fârșeală**, s.f. = amețeală;
158. **ficat**, s.n. = ficat;
158. **fichiaș**, s.m. = unealtă folosită la făcutul oalelor din lut;
160. **flanel**, s.n. = pulover;
161. **foanfă**, s.f. = gură; în expresia: *tare-n foanfă* = bun de gură, guraliv;
162. **frământa (a)**, vb., I = a prepara aluatul;
163. **frige (a)**, vb., III = a prăji;
164. **fulgui (a)**, vb., IV = a ninge cu fulgi mici;
165. **fund**, s.n. = capac din lemn, tocător;
166. **furou**, s.n. = cămașă lungă, transparentă, fără mâneci, purtată de femei pe sub haine;

G.

167. **găti (a se)**, vb., IV = a se îmbrăca frumos, a se aranja;

168. **gâfâi (a)**, vb., IV = a respira greu;
169. **gei!, gei!, gei!**, interj. = strigăt cu care se cheamă porcii;
170. **genunche**, s.n. = genunchi;
171. **gherăni (a se)**, vb., IV = a se zgâria;
172. **ghijură**, s.f. = porumb foarte mic, un știulete mic;
173. **ghiorțai (a)**, vb., IV = a chiorăi;
174. **glugă**, s.f. = (de coceni) mai mulți snopi de coceni la un loc;
175. **gogonea**, s.f. = fructul roșiilor neajuns la maturitate, din care se prepară murăturile;
176. **gonghiță**, s.f. = 1. insectă mică;
2. musculiță de vin;
177. **grajd**, s.n. = loc unde sunt adăpostite animalele;
178. **grangure**, s.m. = păsări care mănâncă boabele de struguri; *graure*;
179. **grășiță**, s.f. = plantă târâtoare cu frunze și tulpină cărnoase, foarte căutată pentru hrana porceilor;
180. **graur**, s.m. = grangure;
181. **greblă**, s.f. = unealtă metalică, folosită la grădinărit;
182. **gusule!, gusule!, gusule!**, interj. = strigăt cu care se cheamă găștele;
183. **guturai**, s.n. = răceală;

H.

184. **hartă**, s.f. = ceartă;
185. **hăis!**, interj. = strigăt pentru vaci (la acest îndemn, vacile merg la stânga);
186. **hârdău**, s.n. = butoi mai mic;
187. **hârt!**, interj. = strigăt cu care se alungă pisica;
188. **hooo!**, interj. = strigăt cu care se opresc vacile, caii, boii etc.;
189. **hoagă**, s.f. = loc adânc cu două maluri pe unde curge apa, iar pe pereții malurilor cresc arbori diverși;
190. **hoască**, s.f. = (termen depreciativ, chiar jignitor) femeie bătrână, babă;
191. **hodini (a)**, vb., IV = a poposi, a sta pentru a se odihni;
192. **horcă(n)i (a)**, vb., IV = a sforăi;
193. **hotar**, s.n. = câmpul din jurul satului;

I.

194. **iete!**, interj. = echivalent oarecum cu *uite!*;
195. **igliță**, s.f. = croșetă;
196. **iote!**, interj. = iete!;
197. **izmă**, s.f. = mentă;
198. **izmene**, s.f. = indispensabili (pantaloni pe care-i poartă bărbații iarna);
199. **izmeni (a se)**, vb., IV = a se fandoni, a nu-i conveni ceva;
200. **izmenitură**, s.f. = fason, fandoseală, fasoleală;

Î.

201. **îmbăia (a)**, vb., I = a spăla;
202. **închitora (a)**, vb., I = a închide la nasturi;
203. **înflori (a)**, vb., IV = a minți;
204. **înfofoli (a se)**, vb., IV = a se îmbrăca gros;
205. **întărâta (a)**, vb., I = a enerva, a zgândăra;
206. **întrognat**, adj. = răcit;

J.

207. **jeg**, s.n. = murdărie, râp;
208. **jena (a)**, vb., I = a deranja (cu referire la îmbrăcăminte);
209. **jeli (a)**, vb., IV = a plânge;
210. **jimblă**, s.f. = pâine mare, caldă;
211. **jumară**, s.f. = slănină topită;
212. **jumuli (a)**, vb., IV = a desprinde penele de pe păsări;

L.

213. **lălâie**, adj. = nespălată, nepieptenată;
214. **leasă**, s.f. = pâlce cu diverși arbuști deși;
215. **lică** = numai în construcția: *fată lică!* (formulă de adresare);
216. **limbut**, adj. = guraliv;
217. **litră**, s.f. = un sfert de kilogram;
218. **lua (a se)**, vb., I = a se căsători;
219. **lubeniță**, s.f. = pepene roșu;

M.

220. **machia?**, adv. = oare?;
221. **mageon** (var. **mageun**), s.n. = gem;
222. **maldăr**, s.n. = grămadă;
223. **mani!**, **mani!**, **mani!**, interj. = strigăt cu care se cheamă rațele;
224. **maț**, s.n. = 1. intestin de animal;
2. caltaboș;
225. **mârtan**, s.m. = cotoi, pisic;
226. **meliță**, s.f. = chef de vorbă;
227. **miji (a se)**, vb., IV = a se lumina de ziuă;
228. **mintenaș**, adv. = imediat;
229. **mogâldeață**, s.f. = ceva foarte mic (poate fi vorba de un om, un animal, un obiect);
230. **moșmoni (a)**, vb., IV = a face ceva cu dificultate;
231. **mustăci (a)**, vb., IV = a zâmbi;

N.

232. **naici!**, interj. = strigăt cu care se alungă câinii;
233. **nădragi**, s.m. = pantaloni;
234. **nădușeală**, s.f. = transpirație;
235. **năduși (a)**, vb., IV = a transpira;
236. **nămeți**, s.m. = troiene de zăpadă;
237. **năpârli (a)**, vb., IV = a-și schimba părul, blana (deapre animale);
238. **năzări (a i se)**, vb., IV = a i se părea;
239. **nea!**, interj. = strigăt cu care se alungă vacile;
240. **neam**, adv. = deloc;
241. **neni**, s.m. = apelativ pentru un frate mai mare;

O.

242. **oblanic**, s.n. = suport făcut dintr-o bucată de pânză încolăcită pe care femeile îl pun pe creștetul capului când poartă greutatea pe cap, în special banița cu mâncare;
243. **odârrr!**, interj. = strigăt cu care se alungă câinele;
244. **olelé(u)!**, interj. = arată mirarea, uneori teama;
245. **opări (a)**, vb., IV = a arde cu apă fierbinte;

246. **orătării**, s.f. = toate viețuitoarele din curtea unei gospodării;

247. **orceag**, s.n. = ceapă mică de pus în pământ; *arpagic*;

P.

248. **parpalac**, s.n. = palton mai subțire;

249. **păstăi**, s.f. = teci de fasole curățite de boabe;

250. **pățul**, s.n. = postament de scânduri, de crengi, de pari, așezat pe stâlpi, pe furci sau în copaci pe care se o claie de nutreț; *pățuiac*;

251. **perdea**, s.f. = adăpost pentru vite;

252. **pi!, pi!, pi!**, interj. = strigăt cu care se cheamă păsările;

253. **pici** = pe aici;

254. **picere**, s.n. = picioare;

255. **picișă** = pe aici;

256. **picoló** = pe acolo;

257. **pieptar**, s.n. = cojoc;

258. **piguli (a)**, vb., IV = a ciuguli;

259. **piri!, piri!, piri!**, interj. = strigăt cu care se cheamă curcile

260. **pisălog** = (adj.) 1. (despre oameni) enervant;

(s.n.) 2. obiect cu care se fărâmițează căței de usturoi;

261. **pituluș**, s.n. = jocul de-a v-ați ascunselea;

262. **pătlăgele**, s.f. = roșii;

263. **plezni (a)**, vb., IV = a crăpa;

264. **plită**, s.f. = partea superioară a sobei pe care se prepară mâncărurile;

265. **plocon**, s.f. = cadou dat de fini nașilor;

266. **poticni (a se)**, vb., IV = a întâmpina greutăți în ceea ce face;

267. **plisc**, s.n. = în expresia: *a-și ține pliscul* = a tăcea;

268. **podidi (a)**, vb., IV = în expresia: *a te podidi plânsul* = a izbucni în plâns;

269. **postrungă**, s.f. = răritură între dinții de sus, din față (la om);

270. **potmoli (a se)**, vb., IV = 1. a se nămoli, a se împotmoli;

2. a se poticni;

271. **potoli (a se)**, vb., IV = a se liniști;

272. **prapure**, s.m. = membrană care învelește intestinele;

273. **preș**, s.n. = covor mic, lucrat manual;

274. **prididi**, vb., IV = în formula: *a nu mai prididi* = a nu mai termina, a nu mai conțeni;
275. **prijoni (a)**, vb., IV = a sprijini;
276. **puică**, s.f. = 1. găină mică, nematurizată;
2. porumb mic, nematurizat;
277. **puiete**, s.m. = lăstar;
278. **putină**, s.f. = vas de lemn, de obicei, de forma unui trunchi de con, făcut din doage legate cu cercuri, folosit mai ales la păstrarea laptelui, al unor brânzeturi, a murăturilor;
279. **putinei**, s.n. = obiect asemănător cu putina, dar mult mai mic în care se bate laptele acrit;
280. **puț**, s.n. = fântână;
281. **puțoi**, s.m. = ardei iute;

R.

282. **răgălie**, s.f. = loc săpat de apă sub rădăcinile unui copac de pe mal;
283. **răzor**, s.n. = bucată de pământ (rând) pe care se cultivă zarzavat;
284. **râzgâi (a)**, vb., IV = a răsfăța;
285. **resteu**, s.n. = obiect din fier care se pune la jug pentru a împiedica scăparea animalului;
286. **roboti (a)**, vb., IV = a munci (în gospodărie);
287. **ruble**, s.f. = monede;
288. **rude**, s.f. = neamuri;

S.

289. **sacsie**, s.f. = ghiveci de flori;
290. **salicilat**, s.n. = preparat din roșii, ardei, pătrunjel, sare, folosit de femei, iarna, la ciorbe;
291. **săcotei**, s.n. = un sac mai mic;
292. **sădilă**, s.f. = săculeț în care se pune brânza la scurs;
293. **sărărie**, s.f. = obiect din lemn sau sticlă în care se păstrează sarea;
294. **scoverci**, s.f. = în expresia: *a mânca scoverci prăjite* = a nu mânca nimic;
295. **scuipi (a)**, vb., IV = a scuipa;
296. **sloî (a se)**, vb., IV = a îngheța de frig;
297. **snop**, s.n. = mai mulți coceni la un loc, legați;
298. **stâmpăra (a)**, vb., I = 1. (despre oameni) a liniști;

2. (despre oțet) a fi amestecat cu apă;

299. **strachină**, s.f. = vas din lut;

300. **străfiga (a)**, vb., I = a strănuta;

301. **strungăreață**, s.f. = postrungă;

302. **sufertaș**, s.n. = vas în care își luau oamenii mâncare la serviciu;

303. **stu(eré)!**, interj. = strigăt cu care se fac boii și vacile să dea înapoi (*deré* < îndărăt, înapoi);

Ș.

304. **șoimăni (a se)**, vb., IV = a se lovi rău, a se betegi;

305. **șopru**, s.n. = șopron;

306. **ștachete**, s.m. = arac, par de lemn;

307. **șteap**, s.n. = 1. cotor de plantă rămas după secerat sau cosit;

2. mă răcine ascuțit, ghimpe, țepușă;

308. **ștergar**, s.n. = 1. prosop din in, mătase pe care sunt cusute diverse flori și care se pune pe pereți, fiind element decorativ;

2. prosop de bucătărie;

309. **știulete**, s.m. = partea lemnoasă a fructului de porumb (cocean);

310. **șubă**, s.f. = haină bărbătească foarte groasă;

T.

311. **taiere**, s.n. = părți componente ale plitei care se pot înlătura pentru a facilita încălzirea unor alimente;

312. **tarla**, s.f. = proprietate agricolă;

313. **tălică**, pron. = matale;

314. **tătăiță**, s.m. = bunic, tataie;

315. **târnă**, s.f. = coș de nuiete cu două toarte; *coșarcă, târnog*;

316. **teci**, s.f. = păstăi de fasole cu boabe;

317. **tindă**, s.f. = pridvor, cerdac;

318. **troc**, s.n. = obiect din plastic, fier sau lemn în care se pun apă și mâncare păsărilor și animalelor;

319. **trognă**, s.f. = răceală, guturai;

320. **tuci**, s.n. = ceaun;

321. **tui**, adj. = uituc, zăpăcit;
322. **tron**, s.n. = sicriu;
323. **trupină**, s.f. = bucată de lemn rămasă după tăierea unui copac;
324. **tuleie**, s.f. = ceea ce rămâne după ce se jumulesc păsările;
325. **turtă**, s.f. = fel de mâncare pregătit din mălai și uns cu un preparat din apă și făină, apoi pus la copt;
326. **tuturigă**, s.f. = bucată componentă a plitei sobei, de formă rotundă;

T.

327. **țanc** = în expresia: *la țanc* = la fix, la momentul potrivit;
328. **țapăn**, adj., adv. = nemișcat, de neclintit;
329. **țăpligă**, s.f. = așchie din lemn intrată sub piele;
330. **țăruș**, s.m. = arac;
331. **țăst**, s.n. = vas din pământ sau fier în formă de strachină cu gura în jos, așezat sub vatră; sub el se coace pâinea;
332. **țără (o)**, adj. = puțin;
333. **țarcovnic**, s.m. = ajutor de preot;
334. **țânțăroi**, s.m. = țânțar;
335. **țoale**, s.f. = haine;
336. **țoi**, s.n. = păhărel sub formă de sticlură cu care se bea țuica;
337. **țopăi (a)**, vb., IV = a sări într-un picior de bucurie, a fi bucuros;
338. **țuică**, s.f. = alcool extras, în urma fierberii, din fructe;
339. **țurțur**, s.m. = gheață formată la strașina caselor;

U.

340. **ulucă**, s.f. = scândură;
341. **urdina (a)**, vb., I = a circula: Ce tot urdini pe ușă?;
342. **uroaie**, s.f. = făină groasă din grăunțe sfărâmate;
343. **uuuș!**, interj. = strigăt cu care se înlătură păsările;
344. **ușșș!**, interj. = strigăt cu care se înlătură păsările;

V.

345. **vadră**, s.f. = unitate de măsură având 10 litri;

346. **varniță**, s.f. = groapă unde se stinge varul;
347. **vatră**, s.f. = loc în bucătăria casei unde se face focul;
348. **vătrai**, s.n. = obiect din fier cu coada lungă cu care se trage cenușa afară din sobă;
349. **velință**, s.f. = pătură groasă din lână;
350. **volvură**, s.f. = volbură;
351. **vraiște**, adj. = (despre lucruri) amestecate, în dezordine;

Z.

352. **zacăr**, s.n. = zahăr;
353. **zarzăn**, s.m. = corcoduș;
354. **zăbic**, s.n. = fel de mâncare preparat din turtă și untură sau ulei;
355. **zât!**, interj. = strigăt cu care se alungă pisicile;
356. **zbârnăi (a)**, vb., IV = a face ceva foarte rapid, a se mișca repede;
357. **zdrăncănele**, s.f. = mai multe obiecte mici agățate la un loc;
358. **zersiu**, s.f. = pulover;
359. **zgândăra (a)**, vb., I = a enerva;
360. **zvârlugă**, s.f. = persoană rapidă, ageră

V. CONCLUZII

La finalul descrierii pe care am făcut-o graiului și onomasticii din Chintești, se cuvine să punctăm unele probleme importante.

Analizând fiecare fenomen dialectal în parte cu permanente referiri la dialectul munteșc, observăm că graiul oltenesc poate fi considerat un grai de sine stătător căruia i se poate recunoaște oricând independența.

În fonetică întâlnim:

- consoanele *s, z, ț* sunt dure, obligând vocalele anterioare să devină centrale, iar diftongul *ea* să se monoftongheze la *a*: *zer* > *zăr*; *țip* > *țip*; *seară* > *sără*; *zeamă* > *zămă* (caracterul dur al consoanelor face ca graiul oltenesc să se separe de cel munteșc și să se grupeze cu celelalte graiuri dacoromâne.);
- întâlnim accentuări speciale: *câis*, *încótro*, *âbia*;
- întâlnim fonetisme diferite de cele muntești (identice cu cele literare): *uauă* (pentru *ouă*), *creacă* (pentru *cracă*), *cleanță* (pentru *clanță*);
- în poziție inițială, *h* are două accepțiuni:
  - 1) dispare și apare *u* inițial: *uoț* (= hoț)
  - 2) apare acolo unde nu există: *hălea* (= ălea), *haripă* (= aripă)
- *băut* și *băutură* se pronunță *beut* și *beătură* (fenomen întâlnit și în graiurile transilvănene de centru și sud);
- sincopa lui *i*: *fiică* > *fică*, *fiindcă* > *fincă*;
- există trei tipuri de asimilare consonantică: *ș* > *j*: *dușman* > *dujman*; *f* > *v*: *bufni(a)* > *buvni(a)*; *b* > *v*: *volbură* > *volvură*.

În morfosintaxă:

- alternanța vocalică *a/ă* duce la formarea unor forme specifice:
  - sg. așchie – pl. așchii/ășchii (aceasta din urmă fiind o formă specifică)
  - sg. albie – pl. albi/ălbii
- există forme specifice pentru fiica mea (ta, sa): *fi(e)-mea*(ta, sa)
fiul meu (tău, său): *fi-meu* (tău, său)
- adjectivul demonstrativ de apropiere are la plural doar forma *ăștia*: *oameniiăștia*, *caseleăștia*, *creioaneleăștia*;
- articolul adjectival are formele *ăl, a, ăi, ăle*: *băiatu ăl mare*, *fata a mică*, *băieții ăi mari*, *fetele ăle mici*;

- la conjunctivul prezent și la gerunziu întâlnim forme iotacizate ale verbelor: (eu) *văz, crez, pui, poci, țin* etc.;
- perfectul simplu al verbelor este un timp foarte viu;
- întâlnim forme duble pentru perfectul simplu al verbelor *a fi, a da, a sta*: (eu) *fusei/fusăi; dedei/dădui; stetei/stătui*;
- verbele de conjugarea a IV-a care au sufixul *-esc* la persoanele I, a II-a și a III-a singular și a III-a plural, la indicativ și la conjunctiv apar fără acest sufix (caracteristică întâlnită și în graiurile din Ardeal): *mâna amarte, cocoșul ciugoale, el se potole, ea se perpele* etc.;
- se păstrează formele vechi *a cură* (= a curăți) și *a durmi* (= a dormi);
- există unele verbe specifice, interesante atât sub aspect structural, cât și sub aspect fonetic: *a blenderi, a cârpi, a chiti, a urdina, a zgândăra* etc.;
- apar unele interjecții specializate în chemarea sau alungarea unor păsări și animale: *zât!, hăis!, cea!, ușșș!* etc.;
- întâlnim și interjecții specifice care sunt mai impunătoare și prin utilizarea unei intonații caracteristice: *olelé(u)* (+ intonație specifică), *vai!* (+ intonație specifică), *machia!?* etc.;
- cuvintele se formează prin trei mijloace de îmbogățire a vocabularului: derivarea cu prefixe (deloc productivă): *îngăuri, înparfuma*; derivarea cu sufixe: *copilandru, cățelandru, strungăreață, cârpător* și compunerea cu cele trei forme ale ei: *crecă* (cred + că), *picișă, picolō, Sântilie*. Derivarea cu sufixe este cea mai productivă, în cadrul ei întâlnim și sufixul specific oltenesc – *ete*.

În lexic:

Graiul din Chintești păstrează o serie de termeni de origine latină.

Unele cuvinte au dobândit alte sensuri: *boare* (= zăduf); *a se fărâma* (= a se defecta); *teci* (= păstăi de fasole cu boabe), *păstăi* (= teци curățate de boabe).

Alte cuvinte au dobândit forme speciale: *ciomag* (pentru ciomag), *cleanță* (pentru clanță), *creacă* (pentru clanță).

Prin glosarul de termeni specifici am încercat să exemplific cât mai multe cuvinte pentru a putea demonstra atât bogăția vocabularului chinteșteanului, dar mai ales inventivitatea lui pentru că unele cuvinte sunt formate după înțeles: *băgăcios* (de la a se băga) = curios, altele prin analogie cu un cuvânt de bază: *a îmbăia* (prin analogie cu baie) = a spăla (pe cineva).

Consider că cercetarea mea a demonstrat (prin precizări privind atât fonetismul, morfosintaxa, cât și lexicul) că graiul din Chintești este un grai oltenesc prin excelență. Acest grai

mai păstrează unele asemănări cu graiul muntenesc și pe alocuri, se aseamănă și cu graiurile transil- vănene, dar el este un grai de sine stătător cu caracteristici și fenomene lingvistice proprii.

La sfârșitul cercetării în ceea ce privește onomastica se cuvine să fac unele precizări scurte și elocvente:

I. În antroponimia românească întâlnim două sisteme denominative: *un sistem oficial* și *un sistem popular*.

Numele de familie dispărute din localitate continuă să se afirme prin introducerea lor în componența unor toponime.

Există în sat trei criterii de acordare a numelui de botez:

1. criteriul perpetuării prenumelui unui ascendent;
2. criteriul de influență religioasă: botezarea unui copil cu numele sfântului sărbătorit în ziua nașterii sau cu numele sfântului cel mai apropiat de ziua nașterii;
3. criteriul prenumelui acordat de naș (criteriu foarte viu în Oltenia și, de altfel, criteriul cel mai utilizat).

De regulă, în sistemul denominativ popular, numele de botez sunt înlocuite cu hipocoristice și cu diminutive (multe dintre acestea provin de la prenume de factură hagiografică, mai ales de la nume de sfinți).

Moda reprezintă și ea un factor care influențează acordarea prenumelui, una din manifestările ei fiind combinarea unui prenume de influență cultă cu unul de proveniență hagiografică: *Dragoș-Dumitru, Lucian-Gabriel, Ștefania-Iuliana*, iar o altă manifestare ar fi acordarea unui nume de botez diminutival: *Nicolița, Lucica, Ionica, Sorinel* etc.

Întâlnim o serie de nume de botez speciale: *Aristița, Trana, Tionica, Alexandrina, Ersilia, Gilda, Ianuarie, Roma*.

Porecele și supranumele nu sunt foarte numeroase din simplul fapt că în sat s-a încetățenit o modalitate de anumi o persoană prin alt prenume decât cel oficial.

Categoria supranumelor aduce precizări privind *filiația (Ionica lu Gioaie, Chibrita lu Titinel)*, *apartenența (Ion al Manii, Dorel al Câții)*, *îndeletnicirea practică (Fichiaș)*, *partea satului unde locuiește (Măria din Vale)*, *aspectul fizic (Ochê, Surdu)*, *trăsături morale (Mielu, Mielu lu Crăciun)*.

Din punct de vedere structural, cele mai multe porecle și supranume sunt formate cu ajutorul compunerii (prin alăturare).

II. În zoonimie, criteriul denominativ nu este unul unitar și cu reguli bine stabilite pentru toate speciile.

În cazul boilor și al vacilor, numele se dau după ziua în care sunt fătate.

La cai, la câini și la porci (mai nou) există tendința de a-i numi după ființele puternice, dar mai ales după nume nou apărute, răsunătoare.

„Botezarea” pisicilor se face ironic, în derâdere, după persoanele din jur.

III. Toponimele înregistrate denumesc locuri ce constituie puncte de reper și au fost create pentru a facilita orientarea în mediul geografic.

Din punct de vedere lexical, toponimele au trei surse:

1. termenii comuni (apelativele);
2. antroponimele;
3. alte toponime.

Zona satului studiat are o concentrare mare de toponime provenite de la antroponime, așa cum se întâmplă în zonele montane. Ion Toma afirmă că „faptul este explicabil prin aceea că reperele topice, având la munte și la deal înălțimi mai mari și suprafețe mai mici, sunt mai proprii a fi numite în legătură cu o persoană decât reperele topice de la câmpie sau piemont, care, având o suprafață mult mai mare, sunt numite în funcție de grupuri de oameni.” (*Toponimia Olteniei*, pagina 86)

Și toponimele care au la bază apelativele topice (*baltă, dolie, gâldan, hoagă*) sunt la fel de productive: *Balta lu Chintescu, La Dolie, Gâldanu lu Gioaie, Gâldanu lu Girică, Hoaga Mare, Hoaga lu Bahonea* etc.

Toponimele și antroponimele sunt strâns legate unele față de celelalte, trăsătura lor comună fiind apartenența la lexicul limbii.

Din punct de vedere tipologic, toponimele se împart în:

1. toponime simple;
2. toponime secundare sau derivate;
3. toponime compuse.

Toponimele simple au la bază termenii comuni care denumesc forme de relief, vegetația, acțiuni de defrișare, îndeletnicirea localnicilor, delimitări ale proprietăților agricole etc. O serie, destul de vastă, de toponime simple au la bază antroponime: *Geblescu, Măgher, Obedeanca*.

Principalul mijloc de formare a toponimelor este compunerea pentru că numărul mai mare de elemente are rolul de a descrie și de a explica cu o mai mare precizie trăsăturile locului respectiv; astfel descrise și explicate, toponimele devin mai clare.

Pe baza criteriului morfologic (în principal), semantic și sintactic (în plan secundar), toponimele compuse le-am grupat în șapte categorii:

1. substantiv în nominativ + substantiv în nominativ;
2. substantiv în nominativ + antroponim în genitiv compus (cea mai bogată categorie);
3. substantiv în nominativ + toponim în genitiv simplu;
4. substantiv în nominativ + nume comun în genitiv;
5. substantiv în nominativ + prepoziție compusă + substantiv;
6. substantiv + adjectiv, fără prepoziție;
7. prepoziție + substantiv.

Toate acestea reamintite, sper că am reușit să evidențiez cât mai bine și cât mai responsabil problemele de onomastică ale acestei zone.

VI. BIBLIOGRAFIE

1. Abrevieri;
2. Sigle și abrevieri;
3. Bibliografie generală.

1. Abrevieri

adj. = adjectiv
adv. = adverb
alb. = limba albaneză
art. = articol
art. cit. = articolul citat
bg. = limba bulgară
cf. = confer
engl. = limba engleză
fr. = limba franceză
germ. = limba germană
(n)gr. = limba (neo)greacă
h. = harta
ibid. = ibidem
id. = idem
interj. = interjecție
it. = limba italiană
lat. = latinesc
magh. = limba maghiară
nr. = număr
op. cit. = opera citată
p. pagina
pl. = plural
pol. = limba poloneză
prep. = prepoziție

rus. = limba rusă
s. = substantiv
s. f. = substantiv feminin
s. m. = substantiv masculin
s. n. = substantiv neutru
sb. = limba sârbă
scr. = limba sârbă, croată
sl. = limba slavă
tc. = limba turcă
ucr. = limba ucraineană
var. = variantă
vol. = volumul

2. Sigle și abrevieri

1. D.E.X. – xxx, Dicționarul explicativ al limbii române, București, Editura Academiei, 1975;
2. EDP – Editura Didactică și Pedagogică;
3. LR – Limba Română, București, 3, XI, 1962; 3, XXIV, 1975;
4. NALR – Noul Atlas Lingvistic Român;
5. PICOS – Proceedings of the ninth International Congress of Onomastic Sciences, Louvain, 1969;
6. SCL – Studii și Cercetări Lingvistice, București, XXVIII, 6, 1977; IX, 3, 1958;
7. TDR – Tratat de dialectologie română, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984;
8. TUT – Tipografia Universității din Timișoara;
9. WLAD – Gustav Weigand, Linguistischer Atlas des dacoromänischen Sprachgebietes, Leipzig, 1909.

3. Bibliografie generală

1. *Agenda Consiliului Județean Olt: Elemente de monografie a județului*, Slatina, 1995;
2. *Agenda Consiliului Județean Olt: Elemente de monografie a județului*, ediția a II-a, Slatina, 1999;
3. Bârlea, Ovidiu, *Eseu despre dansul popular românesc*, București, Editura Cartea Românească, 1982;
4. Bolocan, Gheorghe, *Nume de locuri compuse în SCL*, XXVIII, 6, 1977;
5. Brâncuș, Grigore, *Graiul din Oltenia în LR*, XI, 3, 1962;
6. Brâncuș, Grigore, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983;
7. Bulgăr, Gheorghe; Constantinescu-Dobrior, Gheorghe, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, București, Editura Saeculum I. O., 2000;
8. Burețea, Emilian, *Contribuții la studiul toponimiei românești*, Craiova, Editura Universitaria, 1994;
9. Candrea, I. A., *Poreclele la români*, București, Fundația națională pentru știință și artă, Academia Română, Institutul de Teorie și Istorie Literară „G. Călinescu”, 2001;
10. Caragiu-Marioțeanu, Matilda; Giosu, Ștefan; Ionescu-Ruxăndoiu Liliana; Todoran, Romulus, *Dialectologie română*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977;
11. Constantinescu, N. A., *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei, 1963;
12. Coteanu, Ion, *Elemente de dialectologie a limbii române*, București, Editura Științifică, 1961;
13. Coteț, V. Petre; Urucu, Veselina, *Județul Olt*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1975;
14. Dan, Ilie, *Toponimie și continuitate în Moldova de Nord*, Iași, Editura Junimea, 1980;
15. *Documente aflate în Arhiva Primăriei Bobicești, județul Olt*;
16. Eremia, Anatol, *Unitatea patrimoniului onomastic românesc*, Chișinău, Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Moldovei, 2001;
17. Frățilă, Vasile, *Lexicologie și toponimie românească*, Timișoara, Editura Facla, 1987;

18. Frățilă, Vasile, *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2002;
19. Graur, Alexandru, *Nume de locuri*, București, Editura Științifică, 1972;
20. Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965;
21. Homorodean, Mircea, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980;
22. Ionică, Ion, *Subdialectul muntean în TDR*, coordonator Valeriu Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984;
23. Ionică, Ion, *Raporturile dintre dialectologie și onomastică în TDR*, coordonator Valeriu Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984;
24. Iordan, Iorgu, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983;
25. Iordan, Iorgu, *Dicționar toponimic al românilor – Oltenia*, Craiova, Editura Universitaria, 1993;
26. Iordan, Iorgu, *Les rapports entre toponymie et l' anthroponymie în PICOS*, Louvain, IX, 1969;
27. Iordan, Iorgu, *Toponimie românească*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1963;
28. Kuritowicz, Jerzy, *La position linguistique de nom propre în Onomastica*, II, 2, 1956;
29. Livescu, Michaela, *Varietățile diatopice ale limbii române*, Craiova, Editura Universitaria, 2004;
30. Loșonți, Dumitru, *Toponime românești care descriu forme de relief*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2000;
31. Mareș, Lucreția, *Regionalisme muntenești acceptate de limba română actuală în LR*, XXXIX, 3, 1990;
32. Moise, Ilie, *Folclor românesc*, Sibiu, Editura Alma Mater, 2001;
33. Moise, Ion, *Studii de onomastică*, Pitești, Editura Tehnică „Tip-Naste”, 1994;
34. *Olt: Monografie*, coordonatori: Ghițulică, Maria; Boteanu, Valeriu; Rouă, Emilian, București, Editura Sport-Turism, 1980;
35. Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români*, București, Editura Saeculum I. O., 1997;
36. Pașca, Ștefan, *Nume de persoane și de animale în Țara Oltului*, București, 1936;

37. Petrișor, Marin, *Graiurile din Oltenia. Situația lor actuală în Philologica*, II, București, 1972;
38. Pop, Maria; Olos, Elisabeta, *Remedii din farmacia naturii*, București, Editura Fiat Lux, 2004;
39. Rădulescu, Mihai Sorin, *De neamul Chintăștilor în „Ziarul de Duminică”* din 17.09.2003;
40. Rusu, Valeriu, *Graiul din nord-vestul Olteniei*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1971;
41. Sala, Marius, *În legătură cu raportul dintre evoluția apelativelor și a toponimicelor în SCL*, IX, 3, 1958;
42. Stoica, Grogeta; Rada, Ilie, *Portul popular din județul Olt*, București, Editura Cartea Românească, 1983;
43. Toma, Ion, *Toponimia Olteniei*, Universitatea din Craiova, Facultatea de Filologie, 1988;
44. *Tratat de dialectologie românească*, coordonator: Valeriu Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984;
45. Ursan, Vasile, *Graiul din Mărginimea Sibiului*, volumele I-II, Sibiu, Editura Alma Mater, 2006.